

FAG- OG TIMEFORDELINGEN FOR GRUNNSKOLE OG VIDEREGÅENDE OPPLÆRING I KUNNSKAPSLØFTET

Innholdsfortegnelse

1.	Bestemmelser for hele grunnopplæringen.....	1
1.1	60-minutters enheter	1
1.2	Omdisponering av inntil 25 prosent av timetallet i fag for enkeltelever	2
1.3	Valg av fag som skoler/skoleeiere tilbyr.....	2
1.4	Særskilt språkopplæring for språklige minoriteter.....	2
2.	GRUNNSKOLEN	3
2.2	Ordinær fag- og timefordeling	6
2.3	Spesielle fag- og timefordelinger	8
2.3.1	Elever som har samisk opplæring	8
2.3.2	Elever med opplæring i finsk som andrespråk.....	13
2.3.3	Elever som har tegnspråk som førstespråk	16
3.	Videregående opplæring.....	19
3.1	Tilbudsstruktur	19
3.2	Generelle regler for videregående opplæring.....	20
3.3	Studieforberedende utdanningsprogram	20
3.3.1	Fellesfag	21
3.3.2	Utdanningsprogram for studiespesialisering.....	24
3.3.3	Utdanningsprogram for idrettsfag.....	35
3.3.4	Utdanningsprogram for musikk, dans og drama	39
3.4	Yrkesfaglige utdanningsprogram	44
3.4.1	Felles bestemmelser	46
3.4.2	Vg1 og Vg2 i skole	47
3.4.3	Særløp – Vg1 i skole og 3 års læretid	56
3.4.4	Vg3 i yrkesfaglige utdanningsprogram.....	57
3.4.5	Læringer uten Vg2 eller Vg1 og Vg2 i skole i yrkesfaglige utdanningsprogram.....	61
3.5	Studieforberedende tilbud innenfor yrkesfaglige utdanningsprogram.....	62
3.5.1	Studieforberedende Vg3 innenfor de yrkesfaglige utdanningsprogrammene for naturbruk og for medier og kommunikasjon	62
3.5.2	Vg3 påbygging til generell studiekompetanse for de yrkesfaglige utdanningsprogrammene	65
3.5.3	Generell studiekompetanse	68

1. BESTEMMELSER FOR HELE GRUNNOPPLÆRINGEN

1.1 60-minutters enheter

Timetallet er fastsatt som 60-minutters enheter for hovedtrinn i grunnskolen og for årstrinn i videregående opplæring.

1.2 Omdisponering av inntil 25 prosent av timetallet i fag for enkeltelever

Skoleeier kan omdisponere inntil 25 prosent av timene som er fastsatt i det enkelte fag for enkeltelever. Omdisponeringen skal kunne føre til bedre måloppnåelse i fagene samlet sett for eleven. Den enkelte elev eller forelder må samtykke til omdisponeringen. Omdisponeringen av timer forutsetter at eleven får opplæring i alle kompetansemålene i læreplanene for fag. Hvis eleven ikke skal få opplæring i alle kompetansenemålene, må regelverket for spesialundervisning følges.

Skoleeier kan ikke omdisponere timer for hele grupper av elever eller skoler.

Omdisponeringen er ikke en rettighet, men forutsetter en administrativ beslutning, ikke et enkeltvedtak. Skoleeier avtaler omdisponering av timer skriftlig med eleven eller foreldrene. Avtalen skal vanligvis ikke vare lenger enn for ett skoleår av gangen og med utgangspunktet i timetallet i fagene på hvert årstrinn.

I særlige tilfeller kan skoleeier i grunnskolen, på grunnlag av lokalt fastsatt fordeling av timer på årstrinn, omdisponere innenfor de nivåene det er fastsatt kompetansemål for (etter 2., 4., 7. og 10. årstrinn) for den enkelte elev¹.

1.3 Valg av fag som skoler / skoleeiere tilbyr

Flere steder er det beskrevet at elever kan velge fag. I tillegg til de vilkårene som er beskrevet til hvert valg, må valgene skje innen de fagene som skoler/skoleeiere tilbyr. For eksempel gjelder dette valg av fremmedspråk/språklig fordypning på ungdomstrinnet og valg av programfag innen videregående opplæring.

Forskrift til opplæringsloven §§ 1-9 og 1-10.

1.4 Særskilt språkopplæring for språklige minoriteter

Elever med annet morsmål enn norsk og samisk har rett til særskilt språkopplæring til de har tilstrekkelige kompetanse i norsk til å følge den vanlige opplæringen i skolen.

Elever som har rett til særskilt språkopplæring, skal få opplæring etter læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter eller særskilt opplæring etter ordinær læreplan i norsk. Når elevene har tilstrekkelig ferdigheter i norsk, skal de følge den ordinære læreplanen i norsk.

Elever som har rett til særskilt språkopplæring, har også etter behov, rett til morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring (opplæring i fag på to språk). Morsmålsopplæringen skal følge læreplan i morsmål for språklige minoriteter. Når elevene er i stand til å følge den ordinære opplæringen på norsk, har de ikke lenger rett på opplæring i morsmål.

Morsmålsopplæringen kommer i tillegg til den vanlige opplæringstiden og gis innenfor en lokalt fastsatt timeramme.

¹ Hovedregelen er at omdisponeringer skal skje for ett skoleår om gangen, men i grunnskolen kan en lage en omdisponeringsplan for 1. + 2. under ett, for 3. + 4. under ett, for 5. + 6. + 7. under ett og for 8. + 9. + 10. under ett, men bare i særlige tilfeller.

Opplæringsloven §§ 2-8 og 3-12.

Grunnleggende norsk for språklige minoriteter

Det er utarbeidet læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter. Elever med et annet morsmål enn samisk og norsk, som har enkeltvedtak om særskilt språkopplæring etter opplæringsloven §§ 2-8 eller 3-12, kan få opplæring etter denne læreplanen hvis de ikke har tilstrekkelige kompetanse til å følge opplæringen etter den ordinære læreplanen i norsk. Når elevene har oppnådd tilstrekkelig kompetanse i norsk, skal de ha opplæring etter den ordinære læreplanen i norsk. Det er utviklet kartleggingsmateriell i tilknytning til læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter. Dette skal gjøre det enklere å avgjøre hvilket nivå eleven er på og dermed gi bedre grunnlag for å gi tilpasset opplæring. Kartleggingsmaterialet skal også gjøre det enklere å avgjøre når eleven har tilstrekkelig kompetanse i norsk til å kunne følge opplæringen etter til den ordinære læreplanen i norsk. Alle elever som ikke følger ordinær læreplan i norsk, skal bruke læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter.

2. GRUNNSKOLEN

Fra og med skoleåret 2012-2013 er fag- og timefordelingen på ungdomstrinnet endret for elever som starter på 8.trinn fordi det innføres valgfag på hvert årstrinn, se punkt 2.1.1. Samtidig avvikles elevrådsarbeid som eget fag. For å få timer til valgfag øker timetallet med totalt 56 timer på ungdomstrinnet. I tillegg reduseres timetallet i fagene RLE, naturfag, fremmedspråk/språklig fordypning, samfunnsfag, kunst og håndverk, musikk, mat og helse, engelsk, kroppsøving og utdanningsvalg for å få et tilstrekkelig antall timer til valgfag.

2.1 Bestemmelser for alle elever på grunnskolen

2.1.1 Innføring av valgfag for elever på ungdomstrinnet

Fra og med skoleåret 2012-2013 blir det innført valgfag på ungdomstrinnet. Valgfagene innføres trinnvis; 57 timer valgfag for alle elever på 8.trinn fra og med skoleåret 2012-2013. Deretter innføres 57 timer valgfag for alle elever på 8. og på 9. trinn fra og med skoleåret 2013-2014. Fra og med skoleåret 2014- 2015 skal alle elever på ungdomstrinnet ha 57 timer valgfag hvert år, totalt 171 timer over tre år.

Det er utviklet nye læreplaner til valgfagene, og veiledninger til valgfagene vil bli publisert. Følgende valgfag tilbys fra og med skoleåret 2012-2013:

- Design og redesign
- Forskning i praksis
- Fysisk aktivitet og helse
- Internasjonalt samarbeid
- Medier og informasjon
- Produksjon av varer og tjenester
- Sal og scene
- Teknologi i praksis

Forskrift til opplæringsloven § 1-4a.

2.1.2 Fastsatt timetall

Det er fastsatt et samlet minstetimetall for hovedtrinn i grunnskolen, med unntak av valgfag på ungdomstrinnet der timetallet er fastsatt per årstrinn.

Minstetimetallet har elever rett til å få, og skoleeier har plikt til å gi dette timetallet. Skoleeiere står fritt til å tilby flere timer.

Innenfor minstetimetallet fastsetter skoleeier fag- og timefordelingen på årstrinn. Det er ikke anledning til å flytte fag eller timer i strid med fordelingen som står i tabell 1. Den enkelte skole har frihet til å tilrettelegge i undervisningsenheter innenfor det fastsatte timetallet.

Timetallet er fastsatt for hovedtrinn. For alle fag unntatt norsk/samisk, matematikk og engelsk er hovedtrinnene barnetrinnet (1.-7. årstrinn) og for ungdomstrinnet (8.-10. årstrinn). For fagene norsk/samisk, matematikk og engelsk på barnetrinnet er hovedtrinnene 1.-4. årstrinn, på 5.-7. årstrinn og 8.-10 årstrinn. På 5.-7.trinn er det avsatt 76 timer til fysisk aktivitet.

2.1.3 Fremmedspråk, språklig fordypning

Det er en felles læreplanen i fremmedspråk som gjelder for alle fremmedspråk bortsett fra engelsk, svensk og dansk. Nordsamisk, sørsamisk, lulesamisk, finsk eller tegnspråk kan være fremmedspråk for elever som ikke har språket som første- eller andrespråk.

Elever på 8.–10. årstrinn skal enten ha fremmedspråk eller fordypning i engelsk, norsk eller samisk.

Når en elev har valgt enten fremmedspråk eller fordypning i engelsk, norsk eller samisk, skal eleven normalt ha faget på hele ungdomstrinnet. I løpet av første semester på 8. trinn kan elevene, i samråd med skolen, gjøre omvalg. Når særlige hensyn tilsier det, kan skoleeier innvilge overgang på et senere tidspunkt. Uansett når omvalget foretas, skal eleven ved slutten av 10. årstrinn bare vurderes i det nye faget og etter fastsatte kompetansemål etter 10. årstrinn.

Forskrift til opplæringsloven § 1-8 første ledd.

Hvilke fremmedspråk skal skoleeier tilby?

Skoleeier skal tilby opplæring i fremmedspråk etter læreplan i fremmedspråk på nivå I i minst ett av de fire språkene tysk, fransk, spansk eller russisk. I tillegg kan det tilbys andre språk, også ikke-europeiske, etter samme læreplan. Skoleeier bestemmer hvilke fremmedspråk elevene skal få tilbud om, og hvordan tilbudet/tilbudene skal organiseres. Elever som velger fremmedspråk på ungdomstrinnet, må velge ett av de fremmedspråkene som skoleeier tilbyr.

Forskrift til opplæringsloven § 1-8 annet ledd.

Fordypning i engelsk, norsk eller samisk

Muligheten til fordypning i engelsk, norsk eller samisk er et alternativ for elever som ønsker å øke sin kompetanse i ett av disse språkene i stedet for å begynne med et nytt fremmedspråk.

Skoleeier bestemmer hvilke av de tre mulighetene for fordypning elevene skal få tilbud om, og hvordan dette skal organiseres. Elever som vil ha fordypning, må velge ett av de språkene det tilbys fordypning i.

Forskrift til opplæringsloven § 1-8 tredje ledd.

Arbeidslivsfag

Elever har i en forsøksperiode kunnet velge arbeidslivsfag som alternativ til fremmedspråk eller fordypning i engelsk, norsk eller samisk. Tilbudet om arbeidslivsfag vil fortsette som en forsøksordning også i skoleåret 2012-2013, men fra og med høsten 2012 kan skoler sette i gang med arbeidslivsfag uten å søke Utdanningsdirektoratet om forsøk, jf. rundskriv Udir 4-2012.

Forskrift til opplæringsloven § 1-8 femte ledd.

Konsekvenser for elever som velger fordypning i norsk, engelsk eller samisk eller arbeidslivsfag

Elever som ikke er fritatt fra kravet om opplæring i fremmedspråk, og som ikke har hatt opplæring i andre fremmedspråk enn engelsk i grunnskolen, skal begynne med ett fremmedspråk i tillegg til engelsk i videregående opplæring ved studieforberedende utdanningsprogram. Disse elevene skal, i tillegg til 113 timer på Vg1 og 112 timer på Vg2, ha 140 timer i fremmedspråket på Vg3. Timer til valgfrie programfag på Vg3 reduseres tilsvarende. Se egne kolonner i tabell 4, 7, 9 og 11.

Forskrift til opplæringsloven § 1-10.

Konsekvenser for elever med fremmedspråk i grunnskolen i videregående opplæring

Elever som har hatt nivå I i et fremmedspråk i grunnskolen, og som fortsetter med opplæring i det samme språket i videregående opplæring, skal ha opplæring etter læreplanens nivå II i videregående skole

Elever som har hatt nivå I i et fremmedspråk i grunnskolen, men velger et nytt fremmedspråk i videregående opplæring, skal ha opplæring etter læreplanens nivå I i det nye fremmedspråket. Vi viser til punkt 3.3.1.3.

Forskrift til opplæringsloven § 1-10.

2.1.4 *Tilbud om fag fra videregående opplæring for elever på ungdomstrinnet*

Fra og med skoleåret 2012-2013 er ordningen der elever på ungdomstrinnet kan ta fag fra videregående opplæring utvidet.

Elever som har tilstrekkelig kompetanse i grunnskolefag kan følge opplæringen i ett eller flere fag på videregående nivå. På videregående nivå kan elever på ungdomstrinnet ta fellesfag og programfag, som bygger på fag i grunnskolen. Eleven skal ha underveisvurdering og sluttvurdering etter kapittel 3 i faget, både på ungdomstrinnet og i videregående opplæring.

Kommunen gjør enkeltvedtak om at eleven på ungdomstrinnet skal ta et eller flere fag i videregående opplæring. Fylkesmannen er klageinstans. Før kommunen gjør enkeltvedtaket, skal det innhentes samtykke fra eleven eller foreldrene til eleven.

Elever som følger opplæring på videregående nivå kan også ta i bruk timene til valgfag og inntil 60 % av timene i faget utdanningsvalg til denne opplæringen.

Elever på ungdomstrinnet som avslutter et fag tidligere enn det som følger av fag- og timefordelingen og læreplanen, skal være med i trekket til eksamen i faget det opplæringsåret faget blir avsluttet. Om eleven blir trukket ut til eksamen, kommer denne eksamenen i tillegg til de eksamener som departementet har fastsatt at eleven skal ha på 10. årstrinn.

Forskrift til opplæringsloven § 1-15 og § 3-25

2.1.5 *Fysisk aktivitet*

Elever på 5.-7. årstrinn har rett til jevnlig fysisk aktivitet utenom kroppsøvingsfaget. Formålet er å legge til rette for en mer variert og aktiv skoledag for elevene. Aktiviteten er ikke ment å være opplæring i fag, men skal omfattes av retten og plikten til grunnskoleopplæring.

Forskrift til opplæringsloven § 1-1a.

2.1.6 *Fleksibel time*

Fra og med skoleåret 2010-11 ble timetallet for 1.–7. trinn økt med en time per uke (i alt 38 timer). Den ekstra timen skal brukes til opplæring i de fagene og på det trinnet skoleeier mener er mest tilrådelig ut fra lokale behov.

2.2 Ordinær fag- og timefordeling

Fag- og timefordelingen i tabell 1a og 1b gjelder for alle som ikke skal ha spesiell fag- og timefordeling. Fra og med skoleåret 2012-2013 skal elever som starter på 8.trinn følge fag og timefordeling i tabell 1a. Elever på 9. og 10.trinn skal følge fag- og timefordelingen i tabell 1b.

Tabell 1a Ordinær fag- og timefordeling i grunnskolen for elever på 8.trinn skoleåret 2012-2013

Fag	1.-7. årstrinn			8.-10. årstrinn	Sum grunnskole
	1.-4.	5.-7.	Sum		
RLE			427	153	580
Norsk	931	441	1 372	398	1770
Matematikk	560	328	888	313	1201
Naturfag			328	249	577
Engelsk	138	228	366	222	588
Fremmedspråk / språklig fordypning			0	222	222
Samfunnsfag			385	249	634
Kunst og håndverk			477	146	623
Musikk			285	83	368
Mat og helse			114	83	197
Kroppsøving			478	223	701
Valgfag ²			0	171	171
Utdanningsvalg			0	110	110
Fleksibel time			38	0	38
Fysisk aktivitet	0	76	76	0	76
Sum			5234	2 622	7856

Tabell 1b Ordinær fag- og timefordeling i grunnskolen for elever på 9. eller 10. skoleåret 2012-2013

Fag	1.-7. årstrinn			8.-10. årstrinn	Sum grunnskole
	1.-4.	5.-7.	Sum		
RLE	427			157	584
Norsk	931	441	1 372	398	1770
Matematikk	560	328	888	313	1201
Naturfag	328			256	584
Engelsk	138	228	366	227	593
Fremmedspråk / språklig fordypning	0			227	227
Samfunnsfag	385			256	641
Kunst og håndverk	477			150	627
Musikk	285			85	370
Mat og helse	114			85	199
Kroppsøving	478			228	706
Elevrådsarbeid	0			71	71
Utdanningsvalg	0			113	113

² Timetallet i valgfag skal fordeles med 57 timer på 8.trinn, 57 timer på 9.trinn og 57 timer på 10.trinn.

Fleksibel time	38	0	38
Fysisk aktivitet	0	76	76
Sum	5234	2 566	7800

2.3 Spesielle fag- og timefordelinger

Det er utarbeidet spesielle fag- og timefordelinger for elever med opplæring i:

- samisk som første eller andre-språk
- finsk som andrespråk
- tegnspråk som førstespråk

Elever som følger læreplanen i samisk som førstespråk eller læreplanen i samisk som andrespråk, er unntatt fra kravet om opplæring i fremmedspråk/språklig fordypning, jf. fag- og timefordeling for opplæring i samisk.

Elever som følger læreplanen i finsk som 2. språk, læreplanen i tegnspråk eller får opplæring etter opplæringsloven § 2-8 Særskild språkopplæring for elever fra språklege minoritetar, kan etter søknad få fritak fra opplæring og vurdering i fremmedspråk/språklig fordypning. Elever som på dette grunnlaget får fritak, skal i timene som er fastsatt for fremmedspråk/språklig fordypning, ha forsterket opplæring i norsk, engelsk eller et annet språk. Skoleeier fastsetter hvilket språk eleven kan få forsterket opplæring i, og hvordan tilbudet skal organiseres.

2.3.1 *Elever som har samisk opplæring*

Fag- og timefordelingen i tabell 2a og 2b gjelder for elever som har opplæring på og/eller i samisk. Fra og med skoleåret 2012/2013 skal elever som starter på 8. trinn ha 57 timer valgfag og følge fag- og timefordelingen etter tabell 2a. Elever på 9. og 10.trinn skal følge fag- og timefordelingen i tabell 2b.

For å få timer til valgfag (totalt 171 timer), er det totale timetallet over tre år økt med 56 timer. Samtidig avvikles elevrådsarbeid (71 timer) som eget fag. I den ordinære fag- og timefordelingen er det tatt 44 timer fra andre fag til valgfag (tabell 1a).

For elever med opplæring i samisk, er det ikke tatt 44 timer fra andre fag til valgfag. For skoleåret 2012/2013 skal skoleeier bestemme hvilke fag som skal avgi timer til valgfag. Totalt skal skoleeier ta 15 timer fra andre fag til valgfag på 8. trinn. Skoleeier kan omdisponere inntil 3 prosent av timene fra hvert fag til valgfag. Det kan ikke tas timer fra første- og andrespråket eller matematikk.

For elever som velger fremmedspråk på 8. trinn, kan bestemmelsen om omdisponering av inntil 25 prosent av timene fra et fag til fremmedspråk benyttes, dersom kommunen finner dette hensiktsmessig (se punkt 1.2)

Tabell 2a Fag- og timefordeling i grunnskolen for elever som har opplæring i samisk på 8.trinn skoleåret 2012-2013

Fag	Alternativ 1 Uten fremmedspråk / språklig fordypning					Alternativ 2 Med fremmedspråk / språklig fordypning				
	1.-7.årstrinn			8.-10. årstrinn	Sum	1.-7.årstrinn			8.-10. årstrinn	Sum
	1.-4.	5.-7.	Sum			1.-4.	5.-7.	Sum		
RLE			427	157 ³	584			427	157 ³	584
Førstespråk samisk/norsk	642	312	954	335	1289	642	312	954	278	1232
Andrespråk norsk/samisk (samisk 2 eller 3)			608	279	887			608	222	830
Matematikk	560	328	888	313	1201	560	328	888	313	1201
Naturfag			328	256 ³	584			328	256 ³	584
Engelsk	138	228	366	227 ³	593	138	228	366	227 ³	593
Fremmedspråk / språklig fordypning			0	0	0			0	222 ⁴	222
Samfunnsfag			385	256 ³	641			385	256 ³	641
Duodji/duodje/ duedtie			477	161 ³	638			477	161 ³	638
Musikk			285	85 ³	370			285	85 ³	370
Mat og helse			114	85 ³	199			114	85 ³	199
Kroppsøving			478	228 ³	706			478	228 ³	706
Valgfag				171 ⁵	171				171	171
Utdanningsvalg			0	113 ³	113			0	113 ³	113
Fleksibel time			38	0	38			38	0	38
Fysisk aktivitet	0	76	76	0	76	0	76	76	0	76
Timer til valgfag som tas fra andre fag ³				-44					-39	
Totalt			5 424	2 622⁶	8046			5424	2 735⁵	8159

³ Inntil 3 prosent av timene i faget kan omdisponeres til valgfag, totalt 44 timer over tre år eller 14,7 time per år for elever uten fremmedspråk, og 39 timer eller 13 timer per år for elever med fremmedspråk.

⁴ Skoleeier kan omdisponere inntil 25 % av timer i enkeltfag til fremmedspråk for elever på 8.trinn (punkt 1.2)

⁵ Timene i valgfag skal fordeles med 57 timer på hvert trinn.

⁶ Totalt timetall er økt med 56 timer på ungdomstrinnet

Tabell 2b Fag- og timefordeling i grunnskolen for elever som har opplæring i samisk på 9. og 10. trinn skoleåret 2012-2013

Fag	Alternativ 1 Uten fremmedspråk / språklig fordypning					Alternativ 2 Med fremmedspråk / språklig fordypning				
	1.–7.årstrinn			8.–10. årstrinn	Sum	1.–7.årstrinn			8.–10. årstrinn	Sum
	1.–4.	5.–7.	Sum			1.–4.	5.–7.	Sum		
RLE			427	157	584			427	157	584
Førstespråk samisk/norsk	642	312	954	335	1289	642	312	954	278	1232
Andrespråk norsk/samisk (samisk 2 eller 3)			608	279	887			608	222	830
Matematikk	560	328	888	313	1201	560	328	888	313	1201
Naturfag			328		584			328	256	584
Engelsk	138	228	366	227	593	138	228	366	227	593
Fremmedspråk / språklig fordypning			0	0	0			0	227	227
Samfunnsfag			385	256	641			385	256	641
Duodji/duodje/ duedtie			477	161	638			477	161	638
Musikk			285	85	370			285	85	370
Mat og helse			114	85	199			114	85	199
Kroppsøving			478	228	706			478	228	706
Elevrådsarbeid			0	71	71			0	71	71
Utdanningsvalg			0	113	113			0	113	113
Fleksibel time			38	0	38			38	0	38
Fysisk aktivitet	0	76	76	0	76	0	76	76	0	76
Sum			5 424	2 566	7990			5424	2 679	8103

Høyere timetall enn ordinær fag- og timefordeling

For å sikre et tilstrekkelig timetall i første- og andrespråket er det totale timetallet for elever som velger samisk som første- eller andrespråk høyere enn i den ordinære fag- og timefordelingen. Elever som følger alternativ 1 (uten fremmedspråk/språklig fordypning), får 190 timer mer, og elever som følger alternativ 2 (med fremmedspråk/språklig fordypning), får 303 timer mer enn etter ordinær fag- og timefordeling.

Opplæring innenfor samiske distrikt

I samiske distrikt (forvaltningsområdet for samiske språk) skal alle følge *Læreplanverket for Kunnskapsløftet – Samisk*

- Fag- og timefordelingen i tabellene 2 a og 2b gjelder for alle elever som har opplæring i og på samisk.
- Kommuner i samiske distrikt kan gi pålegg om opplæring i samisk (opplæringsloven § 6-2 fjerde ledd) for alle elever i grunnskolealder. Kommuner kan likevel ikke pålegge opplæring i samisk som første- eller andrespråk. Et

eventuelt pålegg om opplæring i samisk for alle grunnskoleelever forutsetter kommunalt fastsatte planer for opplæring og tilleggstimer for de berørte elevene.

Opplæring utenfor samiske distrikt

Opplæring i samisk

For elever som har opplæring i samisk, skal opplæringen følge læreplanene i Kunnskapsløftet – Samisk og fag- og timefordelingen i tabell 2a/2b i følgende fag: samisk som første- eller andrespråk og i norsk for elever med samisk som førstespråk

- Opplæringen i alle andre fag skal følge læreplanene i Kunnskapsløftet, og fag- og timefordelingen i tabell 1a/1b.
- Elever som har opplæring i samisk som første- eller andrespråk, kan bli fritatt fra opplæring i andre fag med inntil 76 timer på 1.-7.trinn. Slikt fritak forutsetter at målene i læreplanene ikke blir fraveket, og det krever samtykke fra den enkelte elev eller foresatt.

Opplæring på samisk

For elever som har opplæring på samisk, skal opplæringen følge *Kunnskapsløftet – Samisk i alle fag* og fag- og timefordelingen i tabell 2a/2b, med et unntak:

- Elever som har opplæring i samisk som første- eller andrespråk, kan bli fritatt fra opplæring i andre fag med inntil 76 timer samlet på 1.-7.trinn. Slikt fritak forutsetter at målene i læreplanene ikke blir fraveket, og det krever samtykke fra den enkelte elev/foresatte.

Læreplaner for elever med opplæring i samisk

Læreplan i samisk

Elever med opplæring i samisk følger enten læreplan i samisk som førstespråk eller læreplan i samisk som andrespråk. Elever som følger læreplan i samisk som andrespråk, må velge samisk 2 eller 3.

Norsk for elever med samisk som førstespråk eller andrespråk

Elever som har opplæring i samisk som førstespråk, følger læreplan i norsk for elever med samisk som førstespråk. Elever med opplæring i samisk som andrespråk følger ordinær læreplan i norsk, med fritak fra opplæring og vurdering i norsk sidemål.

Samisk og norsk som førstespråk

Elever kan få opplæring i både samisk og norsk som førstespråk innenfor den samlede timerammen som er fastsatt til første- og andrespråk dersom de ønsker det. Skoleeier fastsetter hvordan det samlede timetallet skal fordeles på de to førstespråkene og hvordan tilbudet skal organiseres.

Fritak fra fremmedspråk, språklig fordypning eller arbeidslivsfag

Elever som får opplæring etter læreplaner i samisk som første- eller andrespråk er unntatt fra kravet om opplæring i fremmedspråk, språklig fordypning eller arbeidslivsfag.

Elever som får opplæring etter læreplaner i samisk som første- eller andrespråk har likevel rett til opplæring i fremmedspråk eller språklig fordypning dersom de ønsker det. For disse elevene skal timetallet i norsk/samisk som første- eller andrespråk reduseres med 57 timer hver.

Forskrift til opplæringsloven § 1-9.

2.3.2 ***Elever med opplæring i finsk som andrespråk***

Fag- og timefordelingen i tabell 2c og 2d gjelder for elever som har opplæring i finsk som andrespråk i Troms og Finnmark. Fra og med skoleåret 2012/2013 skal elever som starter på 8. trinn ha 57 timer valgfag, og følge fag og timefordelingen etter tabell 2c. Elever på 9. og 10.trinn skal følge fag- og timefordelingen i tabell 2d.

Det totale timetallet over tre år økt med 56 timer. Samtidig avvikles elevrådsarbeid (50 timer) som eget fag. Disse timene skal brukes til valgfag.

For å få tilstrekkelig timer til valgfag, 171 timer over tre år, må skoleeier ta 65 timer fra andre fag til valgfag. For skoleåret 2012/2013 skal skoleeier bestemme hvilke fag som skal avgi timer til valgfag. Totalt skal det tas 22 timer fra andre fag til valgfag på 8. trinn. Skoleeier kan omdisponere inntil 3 prosent av timene fra hvert fag til valgfag. Det kan ikke tas timer fra norsk, finsk eller matematikk til valgfag.

Tabell 2c Fag- og timefordeling i grunnskolen for elever som har opplæring i finsk som andrespråk på 8.trinn skoleåret 2012-2013

Fag	1. – 7. årstrinn			8. – 10. årstrinn	Sum grunnskolen
	1.-4.	5.-7.	Sum		
RLE			427	157 ⁷	584
Norsk	642	312	954	258	1212
Finsk som andrespråk			608	172	780
Matematikk	560	328	888	313	1201
Naturfag			328	256 ⁷	584
Engelsk	138	228	366	227 ⁷	593
Fremmedspråk/ språklig fordypning			0	227 ⁷	227
Samfunnsfag			385	256 ⁷	641
Kunst og håndverk			477	150 ⁷	627
Musikk			285	85 ⁷	370
Mat og helse			114	85 ⁷	199
Kroppsøving			478	217 ⁷	695
Valgfag ⁸			0	171	171
Utdanningsvalg			0	113 ⁷	113
Fleksibel time			38	0	38
Fysisk aktivitet		76	76		76
Timer til valgfag som tas fra andre fag				-65	-65
Sum			5424	2622⁹	8046

⁷ Inntil 3 prosent av timene i faget kan omdisponeres til valgfag, totalt 65 timer over tre år eller 21,7 time per år.

⁸ Timene i valgfag skal fordeles med 57 timer på hvert trinn.

⁹ Totalt timetall er økt med 56 timer på ungdomstrinnet

Tabell 2d Fag- og timefordeling i grunnskolen for elever som har opplæring i finsk som andrespråk på 9. og 10.trinn skoleåret 2012-2013

Fag	1. – 7. årstrinn			8. – 10. årstrinn	Sum grunnskolen
	1.–4.	5.–7.	Sum		
RLE	427			157	584
Norsk	642	312	954	258	1212
Finsk som andrespråk	608			172	780
Matematikk	560	328	888	313	1201
Naturfag	328			256	584
Engelsk	138	228	366	227	593
Fremmedspråk/ språklig fordypning	0			227	227
Samfunnsfag	385			256	641
Kunst og håndverk	477			150	627
Musikk	285			85	370
Mat og helse	114			85	199
Kroppsøving	478			217	695
Elevrådsarbeid	0			50	50
Utdanningsvalg	0			113	113
Fleksibel time	38			0	38
Fysisk aktivitet		76	76		76
Sum	5424			2566	7990

Høyere timetall enn ordinær fag- og timefordeling

For å sikre et tilstrekkelig timetall i første- og andrespråket er det totale timetallet for elever som velger finsk som andrespråk høyere enn i den ordinære fag- og timefordelingen.

Tilrettelegging av fag- og timefordeling for elever som har opplæring i finsk.

Tabell 2a angir minstetimetallet for den samlede grunnskoleopplæringen for elever som har finsk som andrespråk, og som går på skoler der det også er opplæring i samisk etter tabell 2.

På skoler der det ikke er opplæring i samisk etter tabell 2, gjelder tabell 1 for elever som velger finsk som andrespråk. Timer til opplæringen i finsk er da tillegg til ordinær fag- og timefordeling og omdisponering av timer fra andre fag. Inntil halvparten av det totale timetallet i finsk kan tas fra andre fag. Elevens mulighet for måloppnåelse i alle fag skal stå sentralt i tilretteleggingen.

Hvis eleven har søkt og fått innvilget fritak fra opplæring i fremmedspråk/språklig fordypning på ungdomstrinnet må tilrettelegging av tid til opplæring i finsk ses i sammenheng med det.

Læreplaner for elever med finsk som andrespråk

Opplæringen i finsk følger *læreplanen i finsk som andrespråk*.

I norsk følger elevene *læreplanen i norsk*, med fritak fra opplæring og vurdering i norsk sidemål.

Fritak fra fremmedspråk / språklig fordypning

Elever som får opplæring etter læreplanen i finsk som andrespråk, kan søke om fritak fra opplæring og vurdering i fremmedspråk/språklig fordypning.

I timene som er fastsatt for fremmedspråk/språklig fordypning, skal elever som har fått fritak, ha forsterket opplæring i norsk, engelsk eller finsk. Skoleeier fastsetter hvilke språk eleven kan få forsterket opplæring i, og hvordan tilbudet skal organiseres.

2.3.3 ***Elever som har tegnspråk som førstespråk***

Fag- og timefordelingen i tabell 3a og 3b gjelder for elever som har tegnspråk som førstespråk. Fra og med skoleåret 2012-2013 skal elever som starter på 8.trinn følge fag og timefordeling i tabell 3a. Elever på 9. og 10.trinn skal følge fag- og timefordelingen i tabell 3b.

Tabell 3a Fag- og timefordeling i grunnskolen for elever på 8. trinn som har tegnspråk som førstespråk skoleåret 2012- 13

Fag	1.-7. trinn			8.-10. trinn	Sum grunnskole
	1.-4.	5.-7.	Sum		
RLE			427	153	580
Norsk og norsk tegnspråk	1 359	700	2 059	678	2 737
Matematikk	560	328	888	313	1 201
Naturfag			328	249	577
Engelsk	138	228	366	222	588
Fremmedspråk / språklig fordypning			0	222	222
Samfunnsfag			385	249	634
Kunst og håndverk			477	146	623
Drama og rytmikk / musikk			285	83	368
Mat og helse			114	83	197
Kroppsøving			478	223	701
Valgfag ¹⁰				171	171
Utdanningsvalg			0	110	110
Fleksibel time			38	0	38
Fysisk aktivitet	0	76	76		76
Sum			5 921	2902	8823

¹⁰ Timetallet i valgfag skal fordeles med 57 timer på 8.trinn, 57 timer på 9.trinn og 57 timer på 10.trinn.

Tabell 3b Fag- og timefordeling i grunnskolen for elever på 9. og 10.trinn som har tegnspråk som førstespråk skoleåret 2012-2013

Fag	1.–7. trinn			8.–10. trinn	Sum grunnskole
	1.–4.	5.–7.	Sum		
RLE			427	157	584
Norsk og norsk tegnspråk	1 359	700	2 059	678	2 737
Matematikk	560	328	888	313	1 201
Naturfag			328	256	584
Engelsk	138	228	366	227	593
Fremmedspråk / språklig fordypning			0	227	227
Samfunnsfag			385	256	641
Kunst og håndverk			477	150	627
Drama og rytme / musikk			285	85	370
Mat og helse			114	85	199
Kroppsøving			478	228	706
Elevrådsarbeid			0	71	71
Utdanningsvalg			0	113	113
Fleksibel time			38	0	38
Fysisk aktivitet	0	76	76		76
Sum			5 921	2 846	8 767

Timetall for elever med tegnspråk som førstespråk

Elever som får opplæring etter læreplanen i norsk tegnspråk som førstespråk, skal i andre fag enn norsk og norsk tegnspråk ha samme timetall som andre elever.

I norsk og norsk tegnspråk er det fastsatt et felles timetall som skoler og skoleeiere skal fordele med utgangspunkt i læreplanene i disse fagene. Timetallet for 1.-7.trinn er delt i et minstetimetall på 1.–4. årstrinn og et minstetimetall på 5.–7. årstrinn.

Den lokale fordelingen av timene mellom norsk og norsk tegnspråk skal legges til grunn en best mulig samlet måloppnåelse for den enkelte elev. Det er en forutsetning at målene i læreplanene i norsk og norsk tegnspråk ikke blir fraveket. Den enkelte elev og foresatte må samtykke i fordelingen.

Læreplaner for elever med tegnspråk som førstespråk

Elevene skal ha opplæring etter de ordinære læreplanene i alle fag, men har i fagene tegnspråk, norsk, engelsk og musikk rett til opplæring i samsvar med

- læreplan i norsk tegnspråk
- læreplan i norsk for døve og sterkt tunghørte med fritak fra vurdering i norsk sidemål ¹¹
- læreplan i engelsk for døve og sterkt tunghørte

¹¹ Læreplanen i norsk for døve og sterkt tunghørte har ikke kompetansemål i sidemål.

- læreplan i drama og rytmikk for døve og sterkt tunghørte (erstatte musikk)

Fritak fra fremmedspråk / språklig fordypning

Elever som får opplæring etter læreplanen i norsk tegnspråk, kan søke om fritak fra opplæring og vurdering i fremmedspråk eller språklig fordypning. I timene som er fastsatt for fremmedspråk / språklig fordypning, skal elever som er innvilget fritak, ha forsterket opplæring i norsk, engelsk eller tegnspråk. Skoleeier fastsetter i hvilket språk eleven skal få forsterket opplæring og hvordan tilbudet skal organiseres.

3. VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

3.1 Tilbudsstruktur

«Den videregående opplæringa skal føre fram til studiekompetanse, yrkeskompetanse eller grunnkompetanse» (opplæringsloven § 3-3). Grunnkompetanse betyr i denne sammenheng all opplæring som ikke fører til full studie- eller yrkeskompetanse. Den videregående opplæringen er organisert i studieforbereidende og yrkesfaglige utdanningsprogram.

Det er 3 studieforbereidende utdanningsprogram

- utdanningsprogram for studiespesialisering
- utdanningsprogram for idrettsfag
- utdanningsprogram for musikk, dans og drama

Det er 9 yrkesfaglige utdanningsprogram

- utdanningsprogram for bygg- og anleggsteknikk
- utdanningsprogram for design og håndverk
- utdanningsprogram for elektrofag
- utdanningsprogram for helse- og oppvekstfag¹²
- utdanningsprogram for medier og kommunikasjon
- utdanningsprogram for naturbruk
- utdanningsprogram for restaurant- og matfag
- utdanningsprogram for service og samferdsel
- utdanningsprogram for teknikk og industriell produksjon

Opplæringen i skole omfatter normalt videregående trinn 1 (Vg1), videregående trinn 2 (Vg2) og videregående trinn 3 (Vg3). Hvert trinn skal normalt ha en lengde på ett skoleår.

Fagopplæringen omfatter normalt to års opplæring i skole (Vg1 og Vg2) og ett års opplæring (Vg3) fordelt over to års læretid i bedrift (hovedmodellen). Det finnes imidlertid utdanningsløp som avviker fra hovedmodellen, se punktene 3.3.7, 3.3.8 og 3.4.

Tilbudsstrukturen (vedlegg 2) viser den fastsatte inndelingen av utdanningsprogrammene i årstrinn og programområder for Vg1, Vg2, Vg3 / opplæring i bedrift for alle utdanningsprogram. Noen programområder på Vg2 har, i tillegg til inntak fra Vg1 i eget utdanningsprogram, også inntak fra Vg1 i andre utdanningsprogram. Dette kalles kryssløp. Gyldige kryssløp framgår av vedlegg 2.

For å få vitnemål som gir studie- eller yrkeskompetanse, må en ha fullført og bestått ett av løpene i vedlegg 2 (Vg1, Vg2, Vg3 / opplæring i bedrift), med kravene til fagsammensetning og timeomfang.

Alle timetall i teksten og i tabellene er minstetimetall som elevene har rett til å få og som skoleeier må tilby. Skoleeiere står fritt til å tilby flere timer.

¹² Helse- og sosialfag bytter navn til helse- og oppvekstfag fra høsten 2012.

3.2 Generelle regler for videregående opplæring

Godkjenning av opplæring i utlandet tilsvarende Vg1 og/eller Vg2 i Norge.

Nytt regelverk for elever som tar Vg1 og/eller Vg2 i utlandet er fastsatt. Ordningen omfatter både yrkesfaglige og studieforberedende utdanningsprogrammer. Det vil bli utarbeidet et rundskriv om ordningen. Når dette er ferdig utarbeidet, vil vi legge en lenke til rundskrivet her.

Forskrift til opplæringsloven § 1-15.

3.3 Studieforberedende utdanningsprogram

Her finner du den nærmere inndelingen i fag og bestemmelser om krav til fellesfag og programfag. Vi gjør også greie for bestemmelsene som gjelder for

- elever som har rett til opplæring i samisk (§ 6-3 i opplæringsloven)
- elever som har rett til opplæring i tegnspråk (§ 3-9 i opplæringsloven)

Hovedbestemmelsene om innhold og omfang i de studieforberedende utdanningsprogrammene går fram av kapittel 3 i opplæringsloven og kapittel 1 i forskrift til opplæringsloven.

Generelle bestemmelser for studieforberedende utdanningsprogram

Tilrettelagt treårig løp for elever fra språklige minoriteter

Elever fra språklige minoriteter kan bruke inntil 280 timer til styrking av den ordinære opplæringen i norsk og engelsk. Disse timene kommer i stedet for 280 timer som i den ordinære fag- og timefordelingen skal brukes til valg av programfag i de studieforberedende utdanningsprogrammene. Timetallet til styrket opplæring i norsk og engelsk kan fordeles over tre år.

Vilkåret for at en elev kan gis anledning til en slik omdisponering av timer fra timer til valg av programfag, er at eleven (ved inntaket) fylte de generelle vilkårene for inntak til videregående opplæring i opplæringsloven § 3-1, og at vedkommende i tillegg har

- mangelfull norsk grunnskoleopplæring på grunn av få års opphold i landet
- en språk- og kulturbakgrunn som er fjern fra den norske og som medfører behov for særlig tilrettelegging ut fra dette
- forutsetninger for å kunne ta videregående opplæring og oppnå studiekompetanse på tre år ut fra denne tilretteleggingen

I tillegg kan disse elevene, dersom det er aktuelt:

- nytte den privatistordningen som er gjort greie for under fellesfaget fremmedspråk
- om nødvendig få opplæring etter læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter

Opplæringsloven § 3-12.

3.3.1 **Fellesfag**

3.3.1.1 **Norsk**

Opplæringen i norsk skal følge ordinær læreplan hvis ikke annet er bestemt. I forskrift til opplæringsloven er det fastsatt hvem som er unntatt fra *opplæring* i norsk sidemål, og hvem som er fritatt fra *vurdering* i norsk sidemål.

3.3.1.2 **Engelsk**

Opplæringen skal følge læreplanen i fellesfaget engelsk. For elever som har rett til opplæring i eller på tegnspråk (§ 3-9 i opplæringsloven) er det en egen læreplan i engelsk.

3.3.1.3 **Fremmedspråk**

Opplæringen skal følge læreplanen i fellesfaget fremmedspråk. Læreplanen i fremmedspråk gjelder for alle fremmedspråk bortsett fra engelsk, svensk og dansk. Nordsamisk, sørsamisk, lulesamisk, finsk eller tegnspråk kan være fremmedspråk for de som ikke har samme språk som første- eller andrespråk.

Utdanningsdirektoratet har fastsatt at det i videregående opplæring kan gis opplæring i følgende 25 språk:

albansk, arabisk, bosnisk, dari, finsk, fransk, italiensk, japansk, kinesisk (tidligere navn mandarin), koreansk, kurdisk (sorani), lulesamisk, nordsamisk, persisk, polsk, russisk, somali, spansk, sørsamisk, tamil, tegnspråk, tyrkisk, tysk, urdu og vietnamesisk. Disse språkene vil følge gjeldende ordning for vurdering i fremmedspråk med sentralt gitt skriftlig eksamen og lokalt gitt muntlig eksamen både for elever og privatister. Se også omtale av privatistordning i fremmedspråk.

Dersom et språk må fjernes fra eksamenstilbudet, vil det være overgangsordninger.

Med fremmedspråk i grunnskolen

Elever som har hatt nivå I i et fremmedspråk i grunnskolen og fortsetter med opplæring i det samme språket, skal ha opplæring etter læreplanens nivå II. Elever som har hatt nivå I i et fremmedspråk i grunnskolen, men velger et nytt fremmedspråk i videregående opplæring, skal ha opplæring etter læreplanens nivå I i det nye fremmedspråket.

Uten fremmedspråk i grunnskolen

Elever som ikke er unntatt fra kravet til fremmedspråk, og som ikke har hatt opplæring i andre fremmedspråk enn engelsk i grunnskolen, må velge ett fremmedspråk i tillegg til engelsk i videregående opplæring. Disse elevene skal i tillegg til 113 timer på Vg1 og 112 timer på Vg2 ha 140 timer i fremmedspråket på Vg3. En konsekvens av dette er at timer til valg av programfag på Vg3 reduseres tilsvarende med 140 timer. Se for øvrig egne kolonner i tabell 4, 7, 9 og 11.

Privatistordning

Elever som ønsker det, kan, i stedet for å følge opplæringen i fremmedspråk, oppfylle kravet om fremmedspråk ved å ta eksamen som privatist i ett av språkene som eleven ikke får tilbud om opplæring i.

Det er etablert en privatistordning i en lang rekke språk som det ikke gis opplæring i. Ordningen med privatisteksamen i språk det ikke gis opplæring i er under avvikling. Siste eksamen blir høsten 2012. Etter dette blir det bare privatisteksamen for de språkene Utdanningsdirektoratet har fastsatt at det kan gis opplæring i.

Fellesfaget fremmedspråk I+II

En elev som har en standpunktkarakter i fellesfaget fremmedspråk og som går opp til privatisteksamen, vil få det timetallet i fellesfaget fremmedspråk som vedkommende hadde som elev. Hvis vedkommende hadde fellesfaget fremmedspråk i tre år, er omfanget 365 timer. Dette skal påføres kompetansebeviset/vitnemålet sammen med karakteren for privatisteksamen.

En vanlig privatisteksamen i fellesfaget fremmedspråk på nivå II gir kun en uttelling på 225 timer. Det betyr at en elev som ikke har fått vurdering i fellesfaget fremmedspråk og som går opp til privatisteksamen, kun får et omfang på 225 timer på vitnemålet/kompetansebeviset.

3.3.1.4 **Matematikk**

Fellesfaget i matematikk er delt i to fag, ett obligatorisk fellesfag (1P/1T) og ett fellesfag (2P/2T).

Fellesfaget matematikk		
Vg1, obligatorisk fellesfag	1P praktisk, 140 timer	1T teoretisk, 140 timer
Vg2	2P praktisk, 84 timer	2T teoretisk, 84 timer

Opplæringen skal følge læreplanen i fellesfaget matematikk på Vg1. Denne læreplanen har to alternativer: matematikk 1P (praktisk rettet) og matematikk 1T (teoretisk rettet).

På Vg2 skal eleven velge mellom enten fellesfag i matematikk 2P/2T eller programfag i matematikk S1/R1. Det er ikke krav om at eleven på Vg2 må velge samme alternativ (praktisk eller teoretisk) som eleven hadde på Vg1.

For å få vitnemål må eleven ha minimum 224 timer matematikk som skal omfatte 140 timer fellesfag i matematikk 1T/1P på Vg1 og i tillegg enten 84 timer fellesfag i matematikk 2T/2P på Vg2 eller programfag i matematikk R1/S1.

Erstatningsfag for elever som ikke velger fellesfag i matematikk på Vg2 (2P/2T)

Elever som velger ett av programfagene i matematikk (R1 eller S1) på Vg2 i stedet for fellesfaget matematikk 2P eller 2T, må ta ett ekstra programfag på minst 84 timer for å oppfylle kravet til minstetimetall over tre år, jf tabell 4, 7, 9 og 11. Dette programfaget kan enten være 84 timer programfag i matematikk, geofag eller teknologi og forskningslære (fagnavn merket X i tabell 5) eller et ordinært programfag på 140 timer fra studieforberedende utdanningsprogram.

Matematikk som fellesfag og programfag

Elever kan ikke ta fellesfaget i matematikk 2P eller 2T på Vg2 samtidig med programfag i matematikk (S1/R1) på Vg2 på grunn av overlappende mål. Men elever som har tatt fellesfaget i matematikk på Vg2, kan likevel velge programfag i matematikk (S/R) på Vg3.

3.3.1.5 *Elever med opplæring i samisk , elever med opplæring i tegnspråk og elever med opplæring i finsk som andrespråk*

Elever med samisk som første- eller andrespråk

For elever som har rett til opplæring i samisk (§ 6-3 i opplæringsloven) er det utarbeidet egne læreplaner i samisk som første- og andrespråk. Læreplanen i samisk som andrespråk har to alternativer; samisk 2 og samisk 3.

- Opplæring i samisk som førstespråk skal kombineres med opplæring i norsk etter læreplanen i norsk for elever med samisk som førstespråk. Elever som ønsker det, kan imidlertid få opplæring etter den ordinære læreplanen i norsk, men da med rett til fritak fra opplæring og vurdering i norsk sidemål.
- Opplæring i samisk som andrespråk skal kombineres med opplæring i norsk etter ordinær læreplan i norsk, men med rett til fritak fra opplæring og vurdering i norsk sidemål.

Se for øvrig eget oppsett for samisk fag- og timefordeling i tabell 4, 7, 9 og 11.

Elever med norsk tegnspråk og norsk for døve og sterkt tunghørte

For elever som har rett til opplæring i norsk tegnspråk (§ 3-9 i opplæringsloven), er det egne læreplaner i norsk tegnspråk og norsk for døve og sterkt tunghørte. Normalt skal opplæringen etter læreplanen i norsk tegnspråk kombineres med opplæring etter læreplanen i norsk for døve og sterkt tunghørte. Elever som ønsker det, kan få opplæring etter den ordinære læreplanen i norsk, men med fritak fra opplæring og vurdering i norsk sidemål. Se for øvrig egen fag- og timefordeling for døve og sterkt tunghørte i tabell 4, 7, 9 og 11.

Elever med finsk som andrespråk

Det er en egen læreplan i finsk som andrespråk. Opplæring i finsk som andrespråk skal kombineres med opplæring i norsk etter ordinær læreplan i norsk, men med rett til fritak fra opplæring og vurdering i norsk sidemål.

Unntak fra kravet om fremmedspråk

Forskrift til opplæringsloven fastsetter i kapittel 1 hvem som er unntatt fra kravet om fremmedspråk. Dette gjelder elever som får opplæring etter læreplaner i

- samisk som første- eller andrespråk
- finsk som andrespråk
- norsk tegnspråk

Elever som har opplæring etter én av disse læreplanene, men som likevel ønsker fremmedspråk, må ta dette utenfor timerammen.

3.3.2 Utdanningsprogram for studiespesialisering

Utdanningsprogram for studiespesialisering er inndelt i tre programområder på Vg2 og Vg3:

- Programområde for realfag
- Programområde for språk, samfunnsfag og økonomi
- Programområde for formgivning

Timeomfang

Elever som blir tatt inn til Vg1 i utdanningsprogram for studiespesialisering, kan ordinært ha to forskjellige timeomfang på Vg1:

- 842 timer, hvor fagene samfunnsfag og geografi er lagt til Vg1 (se kolonne 1 i tabell 4).
- 982 timer, hvorav 140 timer i formgivingsfag og 140 timer til valg av programfag fra studieforberedende utdanningsprogram. Fagene samfunnsfag og geografi er lagt til Vg2 (se kolonne 2 i tabell 4).

Elevene har, etter fullført Vg1, rett til inntak til ett av programområdene på Vg2, uavhengig av hvilket timeomfang de har hatt på Vg1. Kravet til timetall og sammensetning av fag over tre år er tilpasset den fag- og timefordelingen elevene har hatt på Vg1.

Tabell 4Fag- og timefordeling i utdanningsprogram for studiespesialisering, programområde for realfag og språk, samfunnsfag og økonomi

Omfang i timer	Vg1				Vg2				Vg3					Totalt over 3 år				
Kolonne nummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
	Ordinær	Med formgiv. Vg1	Samisk	Døve/ tunghørte	Ordinær	Med formg Vg1	Samisk	Døve/ tunghørte	Ordinær	Uten fr.språk gr.sk	Med formgiv. Vg1	Samisk	Døve/ tunghørte	Ordinær	Uten fr.språk gr.skole	Med formgiv. Vg1	Samisk	Døve/ tunghørte
Religion og etikk									84	84	84	84	84	84	84	84	84	84
Norsk ¹	113	113			112	112			168	168	168			393	393	393		
Førstespråk samisk/norsk ¹			103				103					103					309	
Andrespråknorsk/samisk/finsk ¹			103				103					103					309	
Norsk for døve / sterkt tunghørte ¹				113				112					168					393
Norsk tegnspråk ¹				75				75					75					225
Matematikk ¹	140	140	140	140	84	84	84	84						224	224	224	224	224
Naturfag	140	140	140	140										140	140	140	140	140
Engelsk ¹	140	140	140	140										140	140	140	140	140
Fremmedspråk ¹	113	113			112	112				140				225	365	225		
Samfunnsfag	84		84	84		84								84	84	84	84	84
Geografi	56		56	56		56								56	56	56	56	56
Historie					56	56	56	56	113	113	113	113	113	169	169	169	169	169
Kroppsøving	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56	168	168	168	168	168
Sum fellesfag	842	702	822	804	420	560	402	383	421	561	421	459	496	1683	1823	1683	1683	1683
Programfag fra eget programområde					280	280	280	280	280	280	280	280	280	560	560	560	560	560
Felles programfag fra Vg1 formgivingsfag		140														140		
Programfag fra studieforberedende utdanningsprogram		140			140		140	140	140		140	140	140	280	140	280	280	280
Totalt omfang	842	982	822	804	840	840	822	803	841	841	841	879	916	2523	2523	2663	2523	2523

¹ Se den nærmere beskrivelsen av disse fagene under punkt 3.3.1 i teksten.

3.3.2.1 ***Programområdene for realfag og for språk, samfunnsfag og økonomi***

Elevene skal ordinært ha totalt 2 523 timer over tre år. Det framgår av fag- og timefordelingen i tabell 4 hvordan disse timene skal fordeles. Det er en forutsetning at opplæringen på hvert årstrinn organiseres i fellesfag og programfag slik som fastsatt i tabell 4 og i den enkelte læreplan. Fagene kan ikke deles opp i enheter av annet omfang enn det som er beskrevet i læreplanene for fellesfag og programfag.

I tabell 4 er det, i tillegg til de kolonnene som viser ordinær fag- og timefordeling (kolonne 1, 5, 9 og 14), egne kolonner for elever som

- har formgivning på Vg1, og er tatt inn til programområde for realfag eller for språk, samfunnsfag og økonomi på Vg2 og Vg3 (kolonne 2, 6, 11 og 16)
- ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen (kolonne 10 og 15)
- har samisk som første- eller andrespråk eller finsk som andrespråk (kolonne 3, 7, 12 og 17)
- har norsk tegnspråk og norsk for døve og sterkt tunghørte (kolonne 4, 8, 13 og 18)

Krav til fagsammensetning

Fellesfag

Elevene i programområdene for realfag og for språk, samfunnsfag og økonomi skal på hvert årstrinn ha opplæring i de fagene som er satt opp i fag- og timefordelingen i tabell 4 under fellesfag, ordinært totalt 1683 timer over tre år. I det ordinære løpet innenfor dette programområdet er samfunnsfag og geografi lagt til Vg1.

Programfag

Elevene i programområdene for realfag og for språk, samfunnsfag og økonomi skal ordinært i løpet av tre år ha 840 timer programfag.

I noen læreplaner står det at et programfag bygger på et annet programfag. Det betyr at eleven bør ha den faglige kompetansen som beskrives i læreplanen for å starte med faget på et høyere nivå. En elev kan likevel ta programfaget på høyere nivå uten å ha tatt faget på lavere nivå dersom rektors vurdering er at eleven har tilstrekkelig kompetanse.

Krav til fordypning, programfag fra eget programområde

Minst 560 av de 840 timene skal nyttes til programfag fra eget programområde. Elevene skal ta to programfag á 140 timer fra hvert av to fagområder innen eget programområde (fordypning).

Vi har beskrevet noen spesielle regler for matematikk og fremmedspråk i punkt 3.3.1.3 og 3.3.1.

Hvilke programfag som inngår i hvert av programområdene, går fram av tabellene 5 og 6.

Programfag fra studieforberedende utdanningsprogram

280 av de 840 timene skal nyttes til programfag fra eget programområde eller fra andre programområder innen utdanningsprogrammene for studiespesialisering, idrettsfag eller musikk, dans og drama. Elevene skal minst ha to programfag à 140 timer.

Tilpassede ordninger

- *Uten fremmedspråk i grunnskolen*
Elever som ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen, skal i tillegg til å ha fremmedspråk på Vg1 og Vg2 også ha 140 timer på Vg3. En konsekvens av dette er at antall timer til programfag blir tilsvarende redusert med 140 timer. Til sammen skal disse elevene ha 1 823 timer fellesfag, 560 timer programfag fra eget programområde og 140 timer til valg av programfag fra studieforberedende utdanningsprogram, totalt 2 523 timer over tre år. Se tabell 4 (kolonne 15).
- *Med formgivingsfag på Vg1*
Elever som har hatt 982 timer og formgivingsfag på Vg1, har ikke hatt fellesfagene samfunnsfag og geografi. De skal ha disse fagene på Vg2. Timene til dette kommer i stedet for 140 timer som i den ordinære fag- og timefordelingen skal brukes til valg av programfag. Til sammen skal disse elevene ha 1 683 timer fellesfag, 560 timer programfag fra eget programområde, 140 timer felles programfag og 280 timer til valg av programfag fra studieforberedende utdanningsprogram, totalt 2 663 timer, jf. tabell 4 (kolonne 16).

Programfag som inngår i det enkelte programområde*Programfag i programområde for realfag*

Tabell 5 viser programfagene som inngår i programområde for realfag. Hvert fagområde består av to eller flere programfag.

Tabell 5 Programfag i programområde for realfag

Fagområde	Programfag	Timer
Biologi		
	Biologi 1	140
	Biologi 2	140
Fysikk		
	Fysikk 1	140
	Fysikk 2 (bygger på fysikk 1)	140
Geofag		
	Geofag X	84
	Geofag 1	140
	Geofag 2	140
Informasjonsteknologi		
	Informasjonsteknologi 1	140
	Informasjonsteknologi 2	140
Kjemi		
	Kjemi 1	140
	Kjemi 2 (bygger på kjemi 1)	140
Matematikk		
	Matematikk X	84
	Matematikk R1, realfaglig matematikk 1	140
	Matematikk R2, realfaglig matematikk 2 (bygger på matematikk R1)	140
	Matematikk S1, samfunnsfaglig matematikk 1	140
	Matematikk S2, samfunnsfaglig matematikk 2 (bygger på matematikk S1)	140
Teknologi og forskningslære		
	Teknologi og forskningslære X	84
	Teknologi og forskningslære 1	140
	Teknologi og forskningslære 2	140

Matematikk S (for samfunnsfag) og R (for realfag)

Det er *ikke* anledning til å kombinere programfag matematikk S1 med programfag matematikk R2 eller programfag matematikk R1 med programfag matematikk S2. Det er heller ikke anledning til å føre både matematikk S og matematikk R på samme vitnemål.

Særskilt om programfagene

Geofag X og teknologi og forskningslære X inneholder noen av de samme kompetansemålene som geofag 1 og teknologi og forskningslære 1. Det vil derfor ikke være anledning til å føre X-varianten i disse to fagene på samme vitnemål som de respektive 140 timers programfagene. Matematikk X er et eget programfag og inneholder ikke kompetansemål fra de andre programfagene i matematikk. X-varianten kan derfor stå på samme vitnemål som andre programfag i matematikk (R1/R2 eller S1/S2).

Eksempler på godkjente fagsammensetninger for elever med fordypning i programområdet for realfag uten fellesfaget matematikk 2T/2P med 84 timer på Vg2:

- Fordypning i programfagene matematikk(enten S1/S2 eller R1/R2) og kjemi(kjemi1 og kjemi2), hvert med 140 + 140 timer i tillegg geofag X med 84 timer, og internasjonal engelsk og visuelle kunsthøgskole 1, hvert med 140 timer.
- Fordypning i programfagene matematikk og geofag, hvert med 140 + 140 timer , i tillegg entreprenørskap og bedriftsutvikling 1 med 140 timer , fremmedspråk nivå III med 140 timer og aktivitetslære med 140 timer.
- Fordypning i programfagene matematikk, fysikk og kjemi, hvert med 140 + 140 timer, i tillegg fremmedspråk nivå I med 140 timer.

Programfag i programområde for språk, samfunnsfag og økonomi

Tabell 6 viser programfagene som inngår i programområde for språk, samfunnsfag og økonomi. Et fagområde består av flere programfag.

Tabell 6 Programfag i programområde for språk, samfunnsfag og økonomi

Fagområde	Programfag	Timer
Antikkens språk og kultur		
	Antikkens kultur	140
	Gresk 1	140
	Gresk 2 (bygger på gresk 1)	140
	Latin 1	140
	Latin 2 (bygger på latin 1)	140
Engelsk		
	Internasjonal engelsk	140
	Samfunnsfaglig engelsk (bygger på internasjonal engelsk)	140
	Engelskspråklig litteratur og kultur (bygger på internasjonal engelsk)	140
Entreprenørskap og bedriftsutvikling		
	Entreprenørskap og bedriftsutvikling 1	140
	Entreprenørskap og bedriftsutvikling 2	140
Fremmedspråk		
	Fremmedspråk I	140
	Fremmedspråk II (bygger på fremmedspråk I)	140
	Fremmedspråk III (bygger på fremmedspråk II)	140

Tabell 6 Programfag i programområde for språk, samfunnsfag og økonomi (fortsett)

Fagområde	Programfag	Timer
Historie og filosofi		
	Historie og filosofi 1	140
	Historie og filosofi 2 (bygger på historie og filosofi 1)	140
Kommunikasjon og kultur		
	Kommunikasjon og kultur 1	140
	Kommunikasjon og kultur 2 (bygger på kommunikasjon og kultur 1)	140
	Kommunikasjon og kultur 3 (bygger på kommunikasjon og kultur 1)	140
Markedsføring og ledelse		
	Markedsføring og ledelse 1	140
	Markedsføring og ledelse 2 (bygger på markedsføring og ledelse 1)	140
Medie- og informasjonskunnskap		
	Medie- og informasjonskunnskap 1	140
	Medie- og informasjonskunnskap 2 (bygger på medie- og informasjonskunnsk 1)	140
Næringslivsøkonomi		
	Økonomistyring	140
	Økonomi og ledelse (bygger på økonomistyring)	140
Politikk, individ og samfunn		
	Sosialkunnskap	140
	Samfunnsgeografi	140
	Sosiologi og sosialantropologi	140
	Politikk og menneskerettigheter	140
Psykologi		
	Psykologi 1	140
	Psykologi 2	140
Reiseliv og språk		
	Reiseliv og språk 1	140
	Reiseliv og språk 2 (bygger på reiseliv og språk 1)	140
Rettslære		
	Rettslære 1	140
	Rettslære 2	140
Samfunnsøkonomi		
	Samfunnsøkonomi 1	140
	Samfunnsøkonomi 2 (bygger på samfunnsøkonomi 1)	140
Samisk historie og samfunn		
	Samisk historie og samfunn 1	140
	Samisk historie og samfunn 2 (bygger på samisk historie og samfunn 1)	140

Programfag i flere fremmedspråk

To ulike fremmedspråk regnes som to ulike programfag.

Særskilt for elever som velger fremmedspråk som programfag nivå III

Elever som tar fellesfaget fremmedspråk II kan ta 140 timer fremmedspråk III som programfag innen det samme språket og la dette telle som ett av to fordypningsfag innenfor programområdet. I tillegg må disse elevene ta ett programfag til fra eget programområde. Til sammen utgjør dette 560 timer programfag innen eget programområde.

Eksempler på godkjente fagsammensetninger :

- Programfag fransk III med 140 timer som påbygging på fellesfaget fransk II, pluss fordypning i programfag rettslære med 140+140 timer, og kommunikasjon og kultur 1 med 140 timer. I tillegg to valgfrie programfag innenfor studieforberedende utdanningsprogram.
- Programfag tysk III med 140 timer som påbygging på fellesfaget tysk II, pluss kommunikasjon og kultur 1, 2 og 3 med 140+140+140 timer. I tillegg to valgfrie programfag innenfor studieforberedende utdanningsprogram.

Matematikk som fellesfag og programfag

Det vises til punkt 3.3.1.4.

Eksempler på godkjente fagsammensetninger for elever med fordypning i programområde for språk, samfunnsfag og økonomi uten fellesfaget matematikk 2T/2P med 84 timer på Vg2:

- Fordypning i programfagene reiseliv og språk 1 og 2, hvert med 140 timer og kommunikasjon og kultur 1 og 2, hvert med 140 timer. I tillegg internasjonal engelsk med 140 timer, pluss matematikk S1 med 140 timer og geofag X med 84 timer.
- Programfagene markedsføring og ledelse 1 og 2, hvert med 140 timer og samfunnsøkonomi 1 og 2, hvert med 140 timer, toppidrett 1 og 2, hvert med 140 timer pluss matematikk S1 med 140 timer.
- Programfagene internasjonal engelsk og samfunnsfaglig engelsk, hvert med 140 timer, samfunnsøkonomi 1 og 2, hvert med 140 timer, pluss matematikk S1 og S2, hvert med 140 timer og aktivitetslære med 140 timer.

3.3.2.2 *Programområde for formgivingsfag*

Elevene skal ordinært ha totalt 2 943 timer over tre år. Det framgår av fag- og timefordelingen i tabell 7 hvordan disse timene skal fordeles. Det er en forutsetning at opplæringen på hvert årstrinn organiseres i fellesfag og programfag slik som fastsatt i tabell 7 og i den enkelte læreplan. Fagene kan ikke deles opp i enheter av annet omfang enn det som er beskrevet i læreplanene for fellesfag og programfag.

I tabell 7 er det, i tillegg til de kolonnene som viser ordinær fag- og timefordeling (kolonne 1, 5, 9 og 14), egne kolonner for elever som

- ikke har hatt formgivingsfag på Vg1, men er tatt inn til programområde for formgivingsfag på Vg2 og Vg3 (kolonne 2, 6, 10 og 15).
- ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen (kolonne 11 og 16).

- har samisk som første- eller andrespråk eller finsk som andrespråk (kolonne 3, 7, 12 og 17).
- har norsk tegnspråk og norsk for døve og sterkt tunghørte (kolonne 4, 8, 13 og 18).

Tabell 7 Fag- og timefordeling i utdanningsprogram for studiespesialisering, programområde for formgivingsfag

Omfang i timer	Vg1				Vg2				Vg3					Totalt over 3 år				
Kolonne nummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
	Ordinær	Uten formgiv. Vg1	Samisk	Døve/ tunghørte	Ordinær	Uten formgiv. Vg1	Samisk	Døve/ tunghørte	Ordinær	Uten formgiv. Vg1	Uten fr.språk gr.skole	Samisk	Døve/ tunghørte	Ordinær	Uten formgiv. Vg1	Uten fr.språk gr.skole	Samisk	Døve/ tunghørte
Religion og etikk									84	84	84	84	84	84	84	84	84	84
Norsk ¹	113	113			112	112			168	168	168			393	393	393		
Førstespråk samisk/norsk ¹			103				103					103					309	
Andrespråk norsk/samisk/finsk ¹			103				103					103					309	
Norsk for døve og sterkt tunghørte ¹				113				112					168					393
Norsk tegnspråk ¹				75				75					75					225
Matematikk ¹	140	140	140	140	84	84	84	84						224	224	224	224	224
Naturfag	140	140	140	140										140	140	140	140	140
Engelsk ¹	140	140	140	140										140	140	140	140	140
Fremmedspråk ¹	113	113			112	112					140			225	225	365		
Samfunnsfag		84			84		84	84						84	84	84	84	84
Geografi		56			56		56	56						56	56	56	56	56
Historie					56	56	56	56	113	113	113	113	113	169	169	169	169	169
Kroppsøving	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56	168	168	168	168	168
Sum fellesfag	702	842	682	664	560	420	542	523	421	421	561	459	496	1683	1683	1823	1683	1683
Felles programfag fra eget programområde	140		140	140	280	420	280	280	420	420	420	420	420	840	840	840	840	840
Programfag fra studieforberedende utdanningsprogram	140		140	140	140	140	140	140	140	140		140	140	420	280	280	420	420
Totalt omfang	982	842	962	944	980	980	962	943	981	981	981	1019	1056	2943	2803	2943	2943	2943

¹ Se den nærmere beskrivelsen av disse fagene under punkt 3.3.1 i teksten.

Krav til fagsammensetning

Fellesfag

Elevene i programområde for formgivingsfag skal på hvert årstrinn ha opplæring i de fagene som er satt opp i fag- og timefordelingen i tabell 7 under fellesfag, dvs. ordinært totalt 1 683 timer over tre år. I det ordinære løpet innen dette programområdet er samfunnsfag og geografi lagt til Vg2.

Programfag

Elevene i programområde for formgivingsfag skal i løpet av tre år ha 1 260 timer programfag.

- *Felles programfag fra eget programområde*
840 av de 1 260 timene skal nyttes til felles programfag fra eget programområde. De felles programfagene går fram av tabell 8.
- *Valgfrie programfag fra studieforbereidende utdanningsprogram*
420 av de 1 260 timene ovenfor skal nyttes til å velge programfag enten fra eget programområde (jf. tabell 8) eller fra andre programområder innen de tre studieforbereidende utdanningsprogrammene. Elevene skal ha tre programfag á 140 timer.

Tilpassede ordninger

- *Uten fremmedspråk i grunnskolen*
Elever som ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen, skal i tillegg til å ha fremmedspråk på Vg1 og Vg2 også ha 140 timer på Vg3. En konsekvens av dette er at timer til valg av programfag på Vg3 reduseres tilsvarende med 140 timer. Til sammen skal disse elevene ha 1 823 timer fellesfag, 840 timer felles programfag og 280 timer til valg av programfag fra studieforbereidende utdanningsprogram, totalt 2 943 timer over tre år. Se tabell 7 (kolonne 16).
- *Uten formgivningsfag på Vg1*
For elever som har hatt 842 og ikke 982 timer på Vg1 i utdanningsprogram for studiespesialisering, er kravet til totalt timetall over tre år 2 803. (tabell 7, kolonne 15). Disse elevene har hatt samfunnsfag og geografi på Vg1, og skal derfor i stedet ha 140 timer ekstra felles programfag på Vg2 (tabell 7, kolonne 6). Til sammen skal disse elevene ha 1 683 timer fellesfag, 840 timer felles programfag og 280 timer til valg av programfag fra studieforbereidende utdanningsprogram, se tabell 7 (kolonne 15).

Programfag som inngår i programområde for formgivingsfag

Tabell 8 viser hvilke programfag som inngår i programområde for formgivingsfag. Hvert fagområde består av flere programfag.

Tabell 8 Programfag i programområde for formgivingsfag

Fagområde	Programfag	Timer
Felles programfag i formgivingsfag		
Design og arkitektur		
	Design og arkitektur 1	140
	Design og arkitektur 2 (bygger på design og arkitektur 1)	140

	Design og arkitektur 3 (bygger på design og arkitektur 2)	140
Visuelle kunstfag		
	Visuelle kunstfag 1	140
	Visuelle kunstfag 2 (bygger på visuelle kunstfag 1)	140
	Visuelle kunstfag 3 (bygger på visuelle kunstfag 2)	140
Valgfrie programfag spesielt utarbeidet for formgivingsfag		
	Samisk visuell kultur	140
	Scenografi og kostyme	140
	Trykk og foto	140
	Visuell kultur og samfunn	140

3.3.3 ***Utdanningsprogram for idrettsfag***

Elevene skal totalt ha 2 943 timer over tre år. Det fremgår av fag- og timefordelingen i tabell 9 hvordan disse timene skal fordeles. Det er en forutsetning at opplæringen på hvert årstrinn organiseres i fellesfag og programfag slik som fastsatt i tabell 9 og i den enkelte læreplan. Fagene kan ikke deles opp i enheter av annet omfang enn det som er beskrevet i læreplanene som fellesfag og programfag.

I tabell 9 er det, i tillegg til de kolonnene som viser ordinær fag- og timefordeling (kolonne 1, 4, 7 og 11), egne kolonner for elever som

- ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen (kolonne 8 og 12).
- har samisk som første- eller andrespråk eller finsk som andrespråk (kolonne 2, 5, 9 og 13).
- har norsk tegnspråk og norsk for døve og sterkt tunghørte (kolonne 3, 6, 10 og 14).

Tabell 9 Fag- og timefordeling i utdanningsprogram for idrettsfag

Omfang i timer	Vg1			Vg2			Vg3				Totalt over 3 år			
Kolonne nummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	Ordinær	Samisk	Døve/ tunghørte	Ordinær	Samisk	Døve/ tunghørte	Ordinær	Uten fr.språk gr.skole	Samisk	Døve/ tunghørte	Ordinær	Uten fr.språk gr.skole	Samisk	Døve/ tunghørte
Religion og etikk							84	84	84	84	84	84	84	84
Norsk ¹	113			112			168	168			393	393		
Førstespråk samisk/norsk ¹		103			103				103				309	
Andrespråk norsk/samisk/finsk ¹		103			103				103				309	
Norsk for døve og sterkt tunghørte ¹			113			112				168				393
Norsk tegnspråk ¹			75			75				75				225
Matematikk ¹	140	140	140	84	84	84					224	224	224	224
Naturfag	140	140	140								140	140	140	140
Engelsk ¹	140	140	140								140	140	140	140
Fremmedspråk ¹	113			112				140			225	365		
Samfunnsfag				84	84	84					84	84	84	84
Geografi				56	56	56					56	56	56	56
Historie				56	56	56	113	113	113	113	169	169	169	169
Sum fellesfag	646	626	608	504	486	467	365	505	403	440	1515	1655	1515	1515
Felles programfag fra eget utdanningsprogram	196	196	196	336	336	336	476	476	476	476	1008	1008	1008	1008
Programfag fra studieforberedende utdanningsprogram	140	140	140	140	140	140	140		140	140	420	280	420	420
Totalt omfang	982	962	944	980	962	943	981	981	1019	1056	2943	2943	2943	2943

¹ Se den nærmere beskrivelsen av disse fagene under punkt 3.3.1 i teksten.

Krav til fagsammensetning***Fellesfag***

Elevene i utdanningsprogram for idrettsfag skal på hvert årstrinn ha opplæring i de fagene som er satt opp i fag- og timefordelingen i tabell 9 under fellesfag, dvs. ordinært totalt 1 515 timer over tre år.

Programfag

Elevene i utdanningsprogram for idrettsfag skal ordinært i løpet av tre år ha 1 428 timer programfag.

- *Felles programfag fra eget utdanningsprogram*
1 008 av de 1 428 timene skal nyttes til felles programfag fra eget utdanningsprogram. De felles programfagene går fram av tabell 10.
- *Programfag fra studieforberedende utdanningsprogram*
420 av de 1 428 timene skal nyttes til programfag enten fra eget utdanningsprogram (jf. tabell 10) eller fra programområdene innen de to andre studieforberedende utdanningsprogrammene. Elevene skal ha tre programfag á 140 timer.

Matematikk som fellesfag og programfag

Det vises til punkt 3.3.1.4.

Tilpasset ordning

- *Uten fremmedspråk i grunnskolen*
Elever som ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen, skal i tillegg til fremmedspråk på Vg1 og Vg2 også ha 140 timer på Vg3. En konsekvens av dette er at timer til valg av programfag på Vg3 reduseres tilsvarende med 140 timer. Til sammen skal disse elevene ha 1 655 timer fellesfag, 1 008 timer felles programfag og 280 timer til valg av programfag fra studieforberedende utdanningsprogram, totalt 2 943 timer over tre år. Se tabell 9 (kolonne 12).

Programfag som inngår i utdanningsprogram for idrettsfag

Tabell 10 viser hvilke programfag som inngår i utdanningsprogram for idrettsfag. De fleste fagområdene består av to eller flere programfag.

Tabell 10 Programfag i utdanningsprogram for idrettsfag

Fagområde	Programfag	Timer
Felles programfag i idrettsfag		
Aktivitetsslære		
	Aktivitetsslære 1	140
	Aktivitetsslære 2 (bygger på aktivitetsslære 1)	140
	Aktivitetsslære 3 (bygger på aktivitetsslære 2)	140
Idrett og samfunn		
	Idrett og samfunn 1-1	56
	Idrett og samfunn 1-2	84
Treningsledelse		
	Treningsledelse 1	56
	Treningsledelse 2 (bygger på treningsledelse 1)	56
	Treningsledelse 3 (bygger på treningsledelse 2)	56
Treningslære		
	Treningslære 1-1	56
	Treningslære 1-2	84
	Treningslære 2 (bygger på treningslære 1)	140
Valgfrie programfag spesielt utarbeidet for idrettsfag		
Breddeidrett		
	Breddeidrett 1	140
	Breddeidrett 2 (bygger på breddeidrett 1)	140
	Breddeidrett 3 (bygger på breddeidrett 2)	140
Friluftsliv		
	Friluftsliv 1	140
	Friluftsliv 2 (bygger på friluftsliv 1)	140
Lederutvikling		
	Lederutvikling 1	140
	Lederutvikling 2 (bygger på lederutvikling 1)	140
Toppidrett		
	Toppidrett 1	140
	Toppidrett 2 (bygger på toppidrett 1)	140
	Toppidrett 3 (bygger på toppidrett 2)	140

3.3.4 ***Utdanningsprogram for musikk, dans og drama***

Utdanningsprogram for musikk, dans og drama har ett felles Vg1 og er inndelt i tre programområder på Vg2 og Vg3:

- programområde for musikk
- programområde for dans
- programområde for drama

Elevene har etter fullført Vg1 rett til inntak til ett av programområdene på Vg2 uavhengig av hvilke programfag som er valgt innenfor de 196 timene til valg elevene har på Vg1. Kravet til timetall og sammensetning av fag over tre år er tilpasset dette.

Elevene skal totalt ha 2 943 timer over tre år. Det fremgår av fag- og timefordelingen i tabell 11 hvordan disse timene skal fordeles. Det er en forutsetning at opplæringen på hvert årstrinn organiseres i fellesfag og programfag slik som fastsatt i tabell 11 og i den enkelte læreplan. Fagene kan ikke deles opp i enheter av annet omfang enn det som er beskrevet i læreplanene for fellesfag og programfag.

I tabell 11 er det, i tillegg til de kolonner som viser ordinær fag- og timefordeling (kolonne 1, 4, 7 og 11), egne kolonner for elever som

- ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen (kolonne 8 og 12).
- har samisk som første- eller andrespråk eller finsk som andrespråk (kolonne 2, 5, 9 og 13).
- har norsk tegnspråk og norsk for døve og sterkt tunghørte (kolonne 3, 6, 10 og 14).

Tabell 11 Fag- og timefordeling i utdanningsprogram for musikk, dans og drama

Omfang i timer	Vg1			Vg2			Vg3				Totalt over 3 år			
Kolonne nummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	Ordinær	Samisk	Døve/ tunghørte	Ordinær	Samisk	Døve/ tunghørte	Ordinær	Uten fr.språk gr.skole	Samisk	Døve/ tunghørte	Ordinær	Uten fr.språk gr.skole	Samisk	Døve/ tunghørte
Religion og etikk							84	84	84	84	84	84	84	84
Norsk ¹	113			112			168	168			393	393		
Førstespråk samisk/norsk ¹		103			103				103				309	
Andrespråk norsk/samisk/finsk ¹		103			103				103				309	
Norsk for døve og sterkt tunghørte ¹			113			112				168				393
Norsk tegnspråk ¹			75			75				75				225
Matematikk ¹	140	140	140	84	84	84					224	224	224	224
Naturfag	140	140	140								140	140	140	140
Engelsk ¹	140	140	140								140	140	140	140
Fremmedspråk ¹	113			112				140			225	365		
Samfunnsfag				84	84	84					84	84	84	84
Geografi				56	56	56					56	56	56	56
Historie				56	56	56	113	113	113	113	169	169	169	169
Sum fellesfag	646	626	608	504	486	467	365	505	403	440	1515	1655	1515	1515
Felles programfag fra eget programområde	140	140	140	336	336	336	476	476	476	476	952	952	952	952
Programfag fra studieforberedende utdanningsprogram	196	196	196	140	140	140	140		140	140	476	336	476	476
Totalt omfang	982	962	944	980	962	943	981	981	1019	1056	2943	2943	2943	2943

¹ Se den nærmere beskrivelsen av disse fagene under punkt 3.3.1 i teksten.

Krav til fagsammensetning*Fellesfag*

Elevene i programområdene for musikk, dans og drama skal på hvert årstrinn ha opplæring i de fagene som er satt opp i fag- og timefordelingen i tabell 11 under fellesfag, dvs. ordinært totalt 1 515 timer over tre år.

Programfag

Elevene i programområdene for musikk, dans og drama skal ordinært i løpet av tre år ha opplæring i 1 428 timer programfag.

- *Felles programfag fra eget programområde*
952 av de 1 428 timene skal nyttes til felles programfag fra eget programområde. De felles programfagene for programområde for musikk går fram av tabell 12. De felles programfagene for programområde for dans går fram av tabell 13. De felles programfagene for programområde for drama går fram av tabell 14.
- *Programfag fra studieforberedende utdanningsprogram*
476 av de 1 428 timene skal nyttes til programfag fra eget programområde eller fra andre programområder innen de tre studieforberedende utdanningsprogrammene, dvs. utdanningsprogrammene for studiespesialisering, idrettsfag og musikk, dans og drama. Elevene må ta tre programfag á 140 timer og et programfag på minst 56 timer.

Tilpasset ordning

- *Uten fremmedspråk i grunnskolen*
Elever som ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen, skal i tillegg til å ha fremmedspråk på Vg1 og Vg2 også ha 140 timer på Vg3. En konsekvens av dette er at timer til valg av programfag på Vg3 reduseres tilsvarende med 140 timer. Til sammen skal disse elevene ha 1 655 timer fellesfag, 952 timer felles programfag og 336 timer til valg av programfag fra studieforberedende utdanningsprogram, totalt 2 943 timer over tre år. Se tabell 11 (kolonne 12).

Programfag som inngår i utdanningsprogram for musikk, dans og drama

- Tabell 12 viser hvilke programfag som inngår i programområde for musikk. Hvert fagområde består av ett eller to programfag.
- Tabell 13 viser hvilke programfag som inngår i programområde for dans. Hvert fagområde består av ett, to eller flere programfag.
- Tabell 14 viser hvilke programfag som inngår i programområde for drama. Hvert fagområde består av ett eller to programfag.

Tabell 12 Programfag i programområde for musikk

Fagområde	Programfag	Timer
Felles programfag i musikk		
Ergonomi og bevegelse		
	Ergonomi og bevegelse 1	56
	Ergonomi og bevegelse 2 (bygger på ergonomi og bevegelse 1)	56
Instruksjon og ledelse		
	Instruksjon og ledelse	140
Instrument, kor, samspill		
	Instrument, kor, samspill 1	140
	Instrument, kor, samspill 2 (bygger på Instrument, kor, samspill 1)	140
Musikk, dans og drama		
	Musikk, dans og drama (felles programfag på Vg1)	140
Musikk i perspektiv		
	Musikk i perspektiv 1	140
	Musikk i perspektiv 2 (bygger på musikk i perspektiv 1)	140
Valgfrie programfag spesielt utarbeidet for musikk		
	Bevegelse	56
	Lytting	56
	Musikk	140
	Musikk fordypning 1	140
	Musikk fordypning 2 (bygger på musikk fordypning 1)	140
	Samisk musikk og scene	140

Tabell 13 Programfag i programområde for dans

Fagområde	Programfag	Timer
Felles programfag i dans		
Dans i perspektiv		
	Dans i perspektiv 1	140
	Dans i perspektiv 2 (bygger på dans i perspektiv 1)	140
Grunntrening i dans		
	Grunntrening i dans 1	56
	Grunntrening i dans 2 (bygger på grunntrening i dans 1)	56
Musikk, dans og drama		
	Musikk, dans og drama (felles programfag på Vg1)	140
Scenisk dans		
	Scenisk dans 1	140
	Scenisk dans 2 (bygger på scenisk dans 1)	140
	Scenisk dans 3 (bygger på scenisk dans 2)	140
Valgfrie programfag spesielt utarbeidet for dans		
	Bevegelse	56
	Danseteknikker	140
	Scenisk dans fordypning 1	140
	Scenisk dans fordypning 2 (bygger på scenisk dans fordypning 1)	140

Tabell 14 Programfag i programområde for drama

Fagområde	Programfag	Timer
Felles programfag i drama		
Drama og samfunn		
	Drama og samfunn	140
Musikk, dans og drama		
	Musikk, dans og drama (felles programfag på Vg1)	140
Teater og bevegelse		
	Teater og bevegelse 1	56
	Teater og bevegelse 2 (bygger på teater og bevegelse 1)	56
Teater i perspektiv		
	Teater i perspektiv 1	140
	Teater i perspektiv 2 (bygger på teater i perspektiv 1)	140
Teaterproduksjon		
	Teaterproduksjon 1	140
	Teaterproduksjon 2 (bygger på teaterproduksjon 1)	140
Valgfrie programfag spesielt utarbeidet for drama		
	Bevegelse	56
	Samisk musikk og scene	140
	Teaterensemble	140
	Teaterproduksjon fordypning 1	140
	Teaterproduksjon fordypning 2 (bygger på teaterproduksjon fordypning 1)	140

3.4 Yrkesfaglige utdanningsprogram

Yrkesfaglig videregående opplæring består normalt av to år i skole og to år i bedrift, hvorav ett år verdiskaping (hovedmodellen). Noen utdanningsløp blir avsluttet med Vg3 i skole. Det finnes noen yrkesfaglige utdanningsløp som avviker fra dette, se punktene 3.3.5 og 3.4. For øvrig henvises til vedlegg 2.

Tabell 15 Fag- og timefordeling på Vg1 og Vg2 i yrkesfaglige utdanningsprogram

Omfang i timer	Vg1				Vg2				Totalt over to år			
Kolonne nummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Ordinær	Med stud.spes Vg1	Samisk	Døve/ tunghørte	Ordinær	Med stud.spes Vg1	Samisk	Døve/ tunghørte	Ordinær	Med stud.spes Vg1	Samisk	Døve/ tunghørte
Norsk ¹	56	113			56				112	113		
Førstespråk samisk/norsk ¹			45				45				90	
Andrespråk norsk/samisk/finsk ¹			45				45				90	
Norsk for døve og sterkt tunghørte ¹				56				56				112
Norsk tegnspråk ¹				56				56				112
Matematikk ¹	84	140	84	84					84	140	84	84
Naturfag	56	140	56	56					56	140	56	56
Engelsk ¹	84	140	84	84	56		56	56	140	140	140	140
Fremmedspråk ¹		113								113		
Samfunnsfag		84			84		84	84	84	84	84	84
Geografi		56								56		
Kroppsøving	56	56	56	56	56	56	56	56	112	112	112	112
Sum fellesfag	336	842	370	392	252	56	286	308	588	898	656	700
Felles programfag fra eget programområde	477		477	477	477	477	477	477	954	477	954	954
Prosjekt til fordyping	168		140	112	253	253	225	197	421	253	365	309
Programfag fra studieforbereende eller yrkesfaglig utdanningsprogram						196 ²				196		
Totalt omfang	981	842	987	981	982	982	988	982	1963	1824	1975	1963

¹ Se den nærmere beskrivelsen av disse fagene under punkt 3.3.5 i teksten.² Timene kan disponeres til et programfag på 140 timer og de resterende 56 timene kan brukes i prosjekt til fordypning.

3.4.1 **Felles bestemmelser**

Hovedbestemmelsene knyttet til innhold og omfang i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene går fram av kapittel 4 i opplæringsloven og kapittel 1 i forskrift til opplæringsloven. Her har vi beskrevet den nærmere inndelingen i fag og bestemmelser om krav til fellesfag og programfag. Vi gjør også greie for de egne bestemmelsene som gjelder for

- elever som har rett til opplæring i samisk (§ 6-3 i opplæringsloven)
- elever som har rett til opplæring i tegnspråk (§ 3-9 i opplæringsloven)

Fellesfag

Norsk

Opplæringen i norsk skal følge ordinær læreplan hvis ikke annet er bestemt. I forskrift til opplæringsloven er det fastsatt hvem som er unntatt fra *opplæring* i norsk sidemål, og hvem som er fritatt fra *vurdering* i norsk sidemål.

Elever med samisk som første- eller andrespråk

For elever som har rett til opplæring i samisk i henhold til § 6-3 i opplæringsloven, er det utarbeidet egne læreplaner i samisk som første- og andrespråk. Læreplanen i samisk som andrespråk har to alternativer; samisk 2 og samisk 3.

- Opplæring i samisk som førstespråk skal kombineres med opplæring i norsk etter læreplanen i norsk for elever med samisk som førstespråk. Elever som ønsker det, kan imidlertid få opplæring etter den ordinære læreplanen i norsk, men da med rett til fritak fra opplæring og vurdering i norsk sidemål.
- Opplæring i samisk som andrespråk skal kombineres med opplæring i norsk etter ordinær læreplan i norsk, men med rett til fritak fra opplæring og vurdering i norsk sidemål.

Elever med finsk som andrespråk

Det er utarbeidet en egen læreplan i finsk som andrespråk. Opplæring i finsk som andrespråk skal kombineres med opplæring i norsk etter ordinær læreplan i norsk, men med rett til fritak fra opplæring og vurdering i norsk sidemål.

Norsk tegnspråk og norsk for døve og sterkt tunghørte

For elever som har rett til opplæring i norsk tegnspråk i henhold til § 3-9 i opplæringsloven, er det utarbeidet egne læreplaner i norsk tegnspråk og norsk for døve og sterkt tunghørte. Normalt skal opplæringen etter læreplanen i norsk tegnspråk kombineres med opplæring etter læreplanen i norsk for døve og sterkt tunghørte, men elever som ønsker det, kan få opplæring etter den ordinære læreplanen i norsk, men med fritak fra opplæring og vurdering i norsk sidemål.

Engelsk

Opplæringen skal følge læreplanen i fellesfaget engelsk om ikke annet er bestemt. For elever som har rett til opplæring i/på norsk tegnspråk, er det utarbeidet en egen læreplan i engelsk.

Opplæringsloven § 3-9.

Matematikk

Opplæringen skal følge læreplanen i fellesfaget matematikk. Denne læreplanen har to alternativ: matematikk P (praktisk rettet) og matematikk T (teoretisk rettet).

Naturfag, samfunnsfag og kroppsøving

Opplæringen i disse fellesfagene skal følge de fastsatte læreplanene.

3.4.2 Vg1 og Vg2 i skole

Elevene skal ordinært ha totalt 1 963 timer i løpet av Vg1 og Vg2. Det går fram av fag- og timefordelingen i tabell 15 hvordan disse timene skal fordeles. Det er en forutsetning at opplæringen i fellesfag og programfag på hvert årstrinn blir gitt slik det er fastsatt i tabell 15 og i den enkelte læreplanen. Fagene kan ikke deles opp i enheter av annet omfang enn det som er bestemt i læreplanene i fellesfag og felles programfag.

I tabell 15 er det, i tillegg til de kolonnene som viser ordinær fag- og timefordeling (kolonne 1, 5 og 9), egne kolonner for elever som

- har samisk som første- eller andrespråk eller finsk som andrespråk (kolonne 3, 7, og 11)
- har norsk tegnspråk og norsk for døve og sterkt tunghørte (kolonne 4, 8 og 12)
- i samsvar med tilbudsstrukturen fastsatt i vedlegg 2 kan tas inn til Vg2 på grunnlag av Vg1 i utdanningsprogrammet for studiespesialisering (kolonne 2, 6, og 10).

Krav til fagsammensetning**Fellesfag**

Elevene i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene skal på hvert av årstrinnene Vg1 og Vg2 ha opplæring i de fagene som er satt opp i fag- og timefordelingen i tabell 15 under fellesfag, dvs. ordinært totalt 588 timer.

Felles programfag fra eget programområde

Elevene i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene skal i løpet av to år ha 954 timer felles programfag fra eget programområde. Felles programfag på Vg1 og Vg2 i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene går fram av tabellene 16 og 17a–17i.

Prosjekt til fordyping

Elevene i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene skal i løpet av Vg1 og Vg2 ordinært ha 421 timer innenfor prosjekt til fordyping. Timene i prosjekt til fordyping skal brukes

- enten til opplæring i kompetansemål fra Vg3 innenfor eget utdanningsprogram, eller til opplæring i kompetansemål fra andre utdanningsprogram fra læreplaner for opplæring i bedrift der dette er faglig relevant. Det skal utarbeides lokale læreplaner for dette.
- eller til fellesfag fra Vg3 påbygging til generell studiekompetanse, til fellesfag i fremmedspråk eller til programfag fra studieforbereidende utdanningsprogram. I disse tilfellene gjelder kompetansemål, timetall og vurderingsordninger for disse fagene slik dette er fastsatt i den enkelte læreplanen.

Detaljerte bestemmelser er gitt av Utdanningsdirektoratet i forskrift om prosjekt til fordypning.

Tilpassede ordninger

- *Med samisk, finsk eller norsk tegnspråk på Vg1 og Vg2*
Elever med samisk som første- eller andrespråk, finsk som andrespråk eller norsk tegnspråk har egne timetall i prosjekt til fordyping. Se tabell 15.
- *Kryssløp fra Vg1 i studieforbereidende utdanningsprogram til Vg2 i yrkesfaglige utdanningsprogram*
Enkelte Vg2 har i samsvar med tilbudsstrukturen fastsatt i vedlegg 2 også inntak fra Vg1 i et studieforbereidende utdanningsprogram (kryssløp)
 - elever som har hatt 842 timer på Vg1 i utdanningsprogram for studiespesialisering, har fullført alle fellesfag som elever i yrkesfaglige utdanningsprogram har på Vg2, unntatt kroppsøving. Disse elevene skal ha 196 timer med andre fag i stedet for disse fellesfagene på Vg2, slik at timetallet totalt på Vg2 blir minst 982 timer. Fagene kan være felles programfag fra yrkesfaglige utdanningsprogram eller programfag fra de studieforbereidende utdanningsprogrammene. Totalt skal omfanget over to år være minst 1 824 timer.
 - elever som har hatt 982 timer på Vg1 i ett av de studieforbereidende utdanningsprogrammene, følger samme ordning. Disse elevene tar samfunnsfag på Vg2 og kravet til valg av programfag og/eller prosjekt til fordypning på Vg2 blir derfor 112 timer. Fag- og timefordeling på Vg1 for disse elevene følger den som gjelder for det aktuelle studieforbereidende utdanningsprogrammet. Totalt skal omfanget over to år for disse elevene være minst 1 963 timer.

Felles programfag på Vg1 i yrkesfaglige utdanningsprogram**Tabell 16 Felles programfag på Vg1 i yrkesfaglige utdanningsprogram**

Utdanningsprogram	Programfag	Timer
Bygg- og anleggsteknikk		
	Produksjon	337
	Tegning og bransjelære	140
Design og håndverk		
	Kvalitet og dokumentasjon	140
	Produksjon	337
Elektrofag		
	Automatiseringssystemer	140
	Data- og elektronikksystemer	197
	Elenergisystemer	140
Helse- og oppvekstfag		
	Helsefremmende arbeid	197
	Kommunikasjon og samhandling	140
	Yrkesutøvelse	140
Medier og kommunikasjon		
	Mediedesign og medieuttrykk	159
	Mediekommunikasjon	159
	Medieproduksjon	159
Naturbruk		
	Naturbasert aktivitet	140
	Naturbasert produksjon	337
Restaurant- og matfag		
	Bransje, fag og miljø	150
	Kosthold og livsstil	150
	Råstoff og produksjon	177
Service og samferdsel		
	Drift og oppfølging	168
	Kommunikasjon og service	140
	Planlegging	169
Teknikk og industriell produksjon		
	Dokumentasjon og kvalitet	140
	Produksjon	197
	Tekniske tjenester	140

Felles programfag på Vg2 i yrkesfaglige utdanningsprogram

Tabellene 17a–17i viser felles programfag på Vg2 i hvert av programområdene i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene.

Tabell 17a Felles programfag på Vg2 bygg- og anleggsteknikk

Programområde	Programfag	Timer
Anleggsteknikk		
	Bransjelære	140
	Produksjon	337
Byggteknikk		
	Bransjelære	140
	Produksjon	337
Klima-, energi- og miljøteknikk		
	Bransjelære	140
	Produksjon	337
Overflateteknikk		
	Bransjelære	140
	Produksjon	337
Treteknikk		
	Bransjelære	140
	Produksjon	337

Tabell 17b Felles programfag på Vg2 design og håndverk

Programområde	Programfag	Timer
Aktivitør		
	Administrasjonsfag	140
	Aktiveringsfag	337
Blomsterdekoratør		
	Produksjon	337
	Produktutvikling	140
Børsemaker		
	Produksjon	277
	Produktutvikling	200
Båtbyggerfag		
	Produksjon	337
	Produktdesign	140
Design og duodji/duodje/duedtie		
	Design og næring	140
	Duodji/duodje/duedtie	267
	Kulturforståelse	70
Design og gullsmedhåndverk		
	Design og produktutvikling	140
	Gullsmedhåndverk	337
Design og tekstil		
	Design og produktutvikling	140
	Produksjon og materialer	337

Tabell 17b Felles programfag påVg2 design og håndverk (fortsett)

Programområde	Programfag	Timer
Design og trearbeid		
	Produksjon	337
	Produktdesign	140
Frisør		
	Frisyredesign	140
	Produksjon	337
Interiør og utstillingsdesign		
	Produksjon	337
	Produktdesign	140
Pianostemming og pianoteknikk		
	Pianostemming	215
	Pianoteknikk	262
Smed		
	Design og produktutvikling	140
	Smedhåndverk	337
Ur- og instrumentmaker		
	Produksjon og vedlikehold	337
	Produktutvikling	140

Tabell 17c Felles programfag på Vg2 elektrofag

Programområde	Programfag	Timer
Automatisering		
	Automatiseringssystemer	337
	Elenergisystemer	140
Data og elektronikk		
	Data- og elektronikksystemer	281
	Elektronisk infrastruktur	196
Elenergi		
	Automatiseringssystemer	140
	Data- og elektronikksystemer	140
	Elenergisystemer	197
Flyfag		
	Luftfartøylære	337
	Teknisk vedlikehold 1	140
Kulde- og varmepumpeteknikk		
	Elenergi- og automatiseringssystemer	140
	Kulde- og varmepumpesystemer	337

Tabell 17d Felles programfag påVg2 helse- og oppvekstfag

Programområde	Programfag	Timer
Ambulansefag		
	Ambulansemedisin	197
	Ambulanseoperative emner	112
	Grunnleggende helsefag	168
Barne- og ungdomsarbeiderfag		
	Helsefremmende arbeid	140
	Kommunikasjon og samhandling	140
	Yrkesutøvelse	197
Fotterapi og ortopediteknikk		
	Helsefremmende arbeid	197
	Kommunikasjon og samhandling	140
	Yrkesutøvelse	140
Helsearbeiderfag		
	Helsefremmende arbeid	197
	Kommunikasjon og samhandling	140
	Yrkesutøvelse	140
Helseservicefag		
	Helsefremmende arbeid	197
	Kommunikasjon og samhandling	140
	Yrkesutøvelse	140
Hudpleie		
	Helsefremmende arbeid	140
	Kommunikasjon og samhandling	140
	Yrkesutøvelse	197

Tabell 17e Felles programfag på Vg2 medier og kommunikasjon

Programområde	Programfag	Timer
Medier og kommunikasjon		
	Mediedesign og medieuttrykk	159
	Mediekommunikasjon	159
	Medieproduksjon	159

Tabell 17f Felles programfag på Vg2 naturbruk

Programområde	Programfag	Timer
Akvakultur		
	Anlegg og teknikk	140
	Drift og produksjon	197
	Oppdrett og miljø	140
Anleggsgartner- og idrettsanleggsgfag		
	Drift og vedlikehold	224
	Nyanlegg	253
Fiske og fangst		
	Drift av fartøy	337
	Fangst og redskaper	140
Heste- og hovslagerfag		
	Aktiviteter med hest	141
	Hest og hestehold	168
	Stalldrif	168
Landbruk og gartneri		
	Forvaltning og drift	197
	Produksjon og tjenesteyting	280
Reindrift		
	Reinen og dens naturmiljø	140
	Reindrifbasert produksjon	197
	Økonomi og ressursforvaltning	140
Skogbruk		
	Drift og vedlikehold	252
	Skogskjøtsel, utmark og bedrift	225

Tabell 17g Felles programfag på Vg2 restaurant- og matfag

Programområde	Programfag	Timer
Kokk- og servitørfag		
	Kosthold, ernæring og helse	140
	Råvarer og produksjon	197
	Servering, bransje og miljø	140
Matfag		
	Bransje, fag og miljø	140
	Råvarer, produksjon og kvalitet	197
	Salg og marked	140

Tabell 17h Felles programfag på Vg2 service og samferdsel

Programområde	Programfag	Timer
IKT-servicefag		
	Bruker- og driftsstøtte	168
	Drift og vedlikehold	169
	Virksomhetsstøtte	140
Reiseliv		
	Etablering og drift	140
	Salg og markedsføring	140
	Vertskapsrollen	197
Salg, service og sikkerhet		
	Markedsføring og salg	169
	Sikkerhet	140
	Økonomi og administrasjon	168
Transport og logistikk		
	Bransjeteknikk	140
	Transport og logistikk	337

Tabell 17i Felles programfag på Vg2 teknikk og industriell produksjon

Programområde	Programfag	Timer
Arbeidsmaskiner		
	Dokumentasjon og kvalitet	140
	Feilsøking og reparasjon	337
Bilskade, lakk og karosseri		
	Dokumentasjon og kvalitet	140
	Karosseri- og lakkteknikk	337
Brønnteknikk		
	HMS og kvalitet	140
	Leting, boring, komplettering	197
	Produksjon og brønnvedlikehold	140
Industriell møbelproduksjon		
	Dokumentasjon og kvalitet	140
	Materiale og teknikker	140
	Produktutvikling og produksjon	197
Industrietekstil og design		
	Materialer og materialbruk	150
	Produksjon og styring	177
	Produksjonsforberedelse	150
Kjemiprosess		
	Dokumentasjon og kvalitet	140
	Kjemisk teknologi	168
	Produksjon og vedlikehold	169
Kjøretøy		
	Dokumentasjon og kvalitet	140
	Verkstedarbeid	337
Laboratoriefag		
	Dokumentasjon og kvalitet	140

	Laboratoriearbeid	337
--	-------------------	-----

Tabell 17i Felles programfag på Vg2 teknikk og industriell produksjon (fortsatt)

Programområde	Programfag	Timer
Maritime fag		
	Dokumentasjon og kvalitet	150
	Drift og operasjon	167
	Skipstekniske tjenester	160
Industrieteknologi		
	Dokumentasjon og kvalitet	140
	Produksjon	197
	Reparasjon og vedlikehold	140

3.4.3 Særløp – Vg1 i skole og 3 års læretid

Noen utdanningsløp innen de yrkesfaglige utdanningsprogrammene avviker fra hovedmodellen ved at det kun er ett års opplæring i skole. Lærekontrakt tegnes etter Vg1. Dette kalles særløp. Læreplanene for opplæring i bedrift har bare kompetansemål på Vg3-nivå. To års opplæring kombineres med ett års verdiskaping, og lærlingene har totalt 3 års læretid i bedrift. Særløp fremgår av tilbudsstrukturen i vedlegg 2.

Tabell 18 Fag- og timefordeling totalt over to år for lærlinger som følger særløp i yrkesfaglige utdanningsprogram

Omfang i timer	Totalt over to år, særløp			
Kolonne nummer	1	2	3	4
	Ordinær	Med stud.spes Vg1	Samisk	Døve/tunghørte
Norsk	112	113		
Førstespråk samisk/norsk			90	
Andrespråk norsk/samisk/finsk			90	
Norsk for døve og sterkt tunghørte				112
Norsk tegnspråk				112
Matematikk	84	140	84	84
Naturfag	56	140	56	56
Engelsk	140	140	140	140
Fremmedspråk		113		
Samfunnsfag	84	84	84	84
Geografi		56		
Kroppsøving	56	56	56	56
Sum fellesfag	532	842	600	644
Felles programfag fra eget programområde	477		477	477
Prosjekt til fordypning	168		140	112
Programfag fra studieforberedende eller yrkesfaglige utdanningsprogram		196		
Totalt omfang	1177	1038	1217	1233

Fellesfag

Lærlinger som følger særløp, skal ha opplæring i fellesfagene på Vg2-nivå som angitt i tabell 18. Lærlinger som følger særløp er fritatt for kroppsøving på Vg2, og avslutter faget etter Vg1.

Prosjekt til fordypning

Lærlinger som følger særløp, er fritatt for prosjekt til fordypning etter Vg1.

3.4.4 **Vg3 i yrkesfaglige utdanningsprogram**

Yrkesfaglig videregående opplæring omfatter normalt to års opplæring i skole før opplæringen avsluttes som lærefag i bedrift med en kombinasjon av opplæring og verdiskaping (læretid). Noen yrkesfaglige utdanningsløp blir avsluttet med Vg3 i skole. Det finnes også yrkesfaglige utdanningsløp som har Vg3 i skole før de avsluttes med verdiskaping i bedrift, disse er vist i tabell 19b og 19f.

Tabell 19 Yrkesfaglige utdanningsprogram – fag- og timefordeling på Vg3 i skole

Omfang i timer	Vg3		
	1	2	3
Kolonne nummer	Ordinær	Samisk	Døve/tunghørte
Kroppsøving	56	56	56
Felles programfag fra eget programområde	925	925	925
Totalt omfang	981	981	981

Yrkesfaglige utdanningsprogram – programfag på Vg3 i skole

I noen yrkesfaglige utdanningsprogram finnes det utdanningsløp som avsluttes med Vg3 i skole og fører til yrkeskompetanse uten fag-/svennebrev. Andre utdanningsløp har Vg3 i skole før opplæringen avsluttes i bedrift og fører til fag-/svennebrev. Det er utarbeidet programfag for Vg3 i skole, se tabell 19a–19f.

Tabell 19a Programfag på Vg3 i skole i utdanningsprogram for design og håndverk

Programområde	Programfag	Timer
Interiør		
Felles programfag		
	Interiørarbeid	660
	Presentasjon	265
Utstillingsdesign		
Felles programfag		
	Utstillingsarbeid	660
	Visuell kommunikasjon	265
Pianostemming og pianoteknikk		
Felles programfag		
	Bransjekunnskap	65
	Pianostemming	430
	Pianoteknikk	430

Tabell 19b Programfag på Vg3 i skole i utdanningsprogram for elektrofag

Programområde	Programfag	Timer
Automatiseringsfaget (avsluttes med verdiskaping i bedrift etter Vg3 i skole)		
Felles programfag		

	Automatiseringssystemer	645
	Elenergisystemer	140
	Mekanisk arbeid	140
Dataelektronikerfaget (avsluttes med verdiskaping i bedrift etter Vg3 i skole)		
Felles programfag		
	Apparater og utstyr	535
	Systemer og infrastruktur	390
Romteknologi		
Felles programfag		
	Elektronikk og kommunikasjonsteknologi	140
	Fjernanalyse og geografiske informasjonssystemer	140
	Romfysikk	140
	Romteknologi og satellitteknikk	140
	Telemetri	140
Fellesfag		
	Matematikk og naturfag som på Vg3 påbygging til generell studiekompetanse, se punkt 3.5.2	224
Avionikerfaget (avsluttes med læretid i bedrift etter Vg3 i skole)		
Felles programfag		
	Luftfartøysystemer	463
	Teknisk vedlikehold 2	462
Flytekniske fag (avsluttes med læretid i bedrift etter Vg3 i skole)		
Felles programfag		
	Luftfartøysystemer	478
	Teknisk vedlikehold 2	447

Tabell 19c Programfag på Vg3 i skole i utdanningsprogram for helse- og oppvekstfag

Programområde	Programfag	Timer
Fotterapi		
Felles programfag		
	Helsefremmende arbeid	250
	Kommunikasjon og samhandling	250
	Yrkesutøvelse	426
Apotekteknikk		
Felles programfag		
	Helsefremmende arbeid	371
	Kommunikasjon og samhandling	139
	Yrkesutøvelse	417
Helsesekretær		
Felles programfag		
	Helsefremmende arbeid	371
	Kommunikasjon og	184

	Samhandling	
	Yrkesutøvelse	371
Tannhelsesekretær		
Felles programfag		
	Helsefremmende arbeid	250
	Kommunikasjon og samhandling	250
	Yrkesutøvelse	426
Hudpleier		
Felles programfag		
	Helsefremmende arbeid	250
	Kommunikasjon og samhandling	250
	Yrkesutøvelse	426

Tabell 19d Programfag på Vg3 i skole i utdanningsprogram for medier og kommunikasjon

Programområde	Programfag	Timer
Mediedesign		
Felles programfag		
	Design	420
	Prosjektstyring	365
	Strategi og marked	140

Tabell 19e Programfag på Vg3 i skole i utdanningsprogram for naturbruk

Programområde	Programfag	Timer
Gartneri		
Felles programfag		
	Gartnerbedriften	168
	Omsetning	140
	Plantebruk	197
	Planteproduksjon	420
Landbruk og husdyrhold		
Felles programfag		
	Gårdsdrift	168
	Plante- og husdyrproduksjon	337
	Utmark og kulturlandskap	140
Valgfrie programfag		
	Traktor og maskiner	140
	Økologisk landbruk 1	140
	Økologisk landbruk 2	140
	Økonomi og driftsledelse	140

**Tabell 19f Programfag på Vg3 i skole i utdanningsprogram for
teknikk og industriell produksjon**

Programområde	Programfag	Timer
Anleggsmaskinmekanikerfaget (avsluttes med verdiskaping i bedrift etter Vg3 i skole)		
Felles programfag		
	Dokumentasjon og kvalitet	140
	Feilsøking og diagnose	205
	Reparasjon og vedlikehold	580

3.4.5 **Læringer uten Vg2 eller Vg1 og Vg2 i skole i yrkesfaglige utdanningsprogram**

Fylkeskommunen kan i det enkelte tilfellet godkjenne lærekontrakt som fastsetter at hele opplæringen, eller en større del av opplæringen enn det som følger av læreplanen, skal skje i bedrift, jf. opplæringsloven § 3-3, 4. ledd. Dette innebærer at opplæring som ordinært blir gitt i skole på Vg1, Vg2 og for noen fag Vg3, i stedet blir gitt i bedrift.

Tabell 20 Fag- og timefordeling totalt over to år for læringer uten Vg2 eller Vg1 og Vg2 i skole i yrkesfaglige utdanningsprogram

Omfang i timer	Samlet timetall over to år for læringer uten Vg2 eller Vg1 og Vg2 i skole		
Kolonne nummer	1	2	3
	Ordinær	Samisk	Døve/ tunghørte
Norsk ¹	112		
Førstespråk samisk/norsk ¹		90	
Andrespråk norsk/samisk/finsk ¹		90	
Norsk for døve og sterkt tunghørte ¹			112
Norsk tegnspråk ¹			112
Matematikk ¹	84	84	84
Naturfag	56	56	56
Engelsk ¹	140	140	140
Samfunnsfag	84	84	84
Geografi			
Kroppsøving (se testen nedenfor)			
Sum fellesfag	476	544	644
Totalt omfang	476	544	644

¹ Se den nærmere beskrivelsen av disse fagene under punkt 3.3.5 i teksten.

Fellesfag

Elever som tar Vg2 eller Vg1 og Vg2 i bedrift, skal likevel ha fellesfagene som framgår av tabell 20. Fylkeskommunen har ansvar for at den enkelte elev får opplæring i fellesfagene.

Opplæringsloven § 3-3 6 ledd.

Fritak fra kroppsøving

- Læringer uten Vg1, Vg2 og eventuelt Vg3 i skole er fritatt for kroppsøving.

- Læringer uten Vg2 i skole avslutter faget med standpunktkarakter på Vg1.
- Læringer uten Vg3 i skole i lærefag som har Vg3 i skole, avslutter faget med standpunktkarakter på Vg2.

Fritak fra prosjekt til fordypning

- Læringer uten Vg1 og Vg2 i skole er fritatt for prosjekt til fordypning på Vg1 og Vg2.
- Læringer uten Vg2 i skole er fritatt for prosjekt til fordypning på Vg2, og avslutter faget med standpunktkarakter på Vg1.

3.5 Studieforberedende tilbud innenfor yrkesfaglige utdanningsprogram

3.5.1 Studieforberedende Vg3 innenfor de yrkesfaglige utdanningsprogrammene for naturbruk og for medier og kommunikasjon

Tabell 21 Fag- og timefordeling på studieforberedende Vg3 innenfor de yrkesfaglige utdanningsprogrammene for naturbruk og for medier og kommunikasjon

Omfang i timer Kolonne nummer	Vg3			Totalt over 3 år		
	1	2	3	4	5	6
	Ordinær	Samisk	Døve/ tunghørte	Ordinær	Samisk	Døve/ tunghørte
Norsk ¹	281			393		
Førstespråk samisk/norsk ¹		219			309	
Andrespråk norsk/samisk/finsk ¹		219			309	
Norsk for døve og sterkt tunghørte ¹			281			393
Norsk tegnspråk ¹			113			225
Matematikk ¹	140	140	140	224	224	224
Naturfag	84	84	84	140	140	140
Engelsk ¹				140	140	140
Samfunnsfag				84	84	84
Historie	140	113	140	140	113	140
Kroppsøving	56	56	56	168	168	168
Sum fellesfag	701	831	814	1289	1487	1514
Felles programfag fra eget programområde	140	140	140	1094	1094	1094
Prosjekt til fordypning			27	421	365	336
Programfag fra eget programområde eller studieforberedende utdanningsprogram	140			140		
Totalt omfang	981	971	981	2944	2946	2944

¹ Se den nærmere beskrivelsen av disse fagene under punkt 3.3.5 i teksten.

Utdanningsprogram for naturbruk og utdanningsprogram for medier og kommunikasjon har egne studieforberedende Vg3 som bygger på Vg1 og Vg2 i respektive utdanningsprogram eller et fastsatt kryssløp, se tilbudsstrukturen i vedlegg 2.

Elevene på studieforberedende Vg3 for naturbruk og for medier og kommunikasjon skal ordinært ha totalt 981 timer i løpet av dette året. Det går fram av fag- og timefordelingen i tabell 21 hvordan disse timene skal fordeles. Det er en forutsetning at opplæringen blir organisert i fellesfag og programfag slik det er fastsatt i tabell 21 og i den enkelte læreplanen. Fagene kan ikke deles opp i enheter av annet omfang enn det som går fram av læreplanene i fellesfag og programfag.

I tabell 21 er det, i tillegg til de kolonnene som viser ordinær fag- og timefordeling (kolonne 1 og 4), egne kolonner for elever som

- har samisk som første- eller andrespråk (kolonne 2 og 5).
- har norsk tegnspråk og norsk for døve og sterkt tunghørte (kolonne 3 og 6).

Fellesfag

Elevene skal ha opplæring i de fellesfagene som er satt opp i fag- og timefordelingen i tabell 21, dvs. ordinært totalt 701 timer.

- For fagene norsk, samisk, finsk, norsk tegnspråk, matematikk, naturfag og kroppsøving, vises det til det som står om disse fagene under punkt 3.3.1.1.
- I historie følger opplæringen læreplanen gjeldende for Vg3 påbygging til generell studiekompetanse.
- Etter samisk fag- og timefordeling skal opplæringen i historie følge egen samisk læreplan gjeldende for Vg3 påbygging til generell studiekompetanse.
- De særlige bestemmelsene for fellesfaget matematikk for elever som tar matematikk programfag, står under punkt 3.3.1.1.

Programfag

Elevene på de studieforberedende Vg3 i utdanningsprogram for naturbruk og for medier og kommunikasjon skal i løpet av opplæringen ordinært ha 280 timer programfag.

- *Programfag fra eget programområde*
140 av de 280 timene skal brukes til felles programfag fra eget programområde. Felles programfag på Vg3 naturbruk går fram av tabell 22. Felles programfag på Vg3 medier og kommunikasjon går fram av tabell 23.
- *Programfag fra eget programområde eller studieforberedende utdanningsprogram*
140 av de 280 timene skal brukes til programfag som finnes enten i eget programområde eller i noen av de andre programområdene innenfor de tre studieforberedende utdanningsprogram, dvs. utdanningsprogram for studiespesialisering, idrettsfag eller musikk, dans og drama. De egne programfagene utarbeidet for studieforberedende Vg3 naturbruk står i tabell 22. De egne programfagene utarbeidet for studieforberedende Vg3 medier og kommunikasjon står i tabell 23.

Tilpassede ordninger

- *Prosjekt til fordypning på Vg1 og/eller Vg2 brukt til fellesfag eller programfag*
Elever som på Vg1 og/eller Vg2 har brukt av timer fra prosjekt til fordypning til fellesfag/programfag, må på Vg3 ta et tilsvarende timetall i programfag enten fra eget utdanningsprogram eller fra studieforberedende utdanningsprogram. Det totale timetallet på Vg3 skal ordinært være 981 timer, og det ordinære totale timeomfanget over tre år skal være 2 944 timer.
- *Med samisk, finsk og norsk tegnspråk på Vg3*
Elever som får opplæring etter læreplanene for samisk, finsk eller norsk tegnspråk, har ikke timer til valg av programfag på Vg3 påbygging. Se tabell 21.
- *Med norsk tegnspråk på Vg3*
Elever som får opplæring etter læreplanen i norsk tegnspråk, skal ha minst 27 timer til prosjekt til fordypning på Vg3. Se tabell 21. Andre elever skal ikke ha prosjekt til fordypning på Vg3.

Programfag som inngår i studieforberedende Vg3 i utdanningsprogram for naturbruk og for medier og kommunikasjon

Tabell 22 og 23 viser hvilke programfag som inngår i de to studieforberedende Vg3.

Tabell 22 Programfag på studieforberedende Vg3 for naturbruk

	Programfag	Timer
Felles programfag		
	Naturforvaltning	140
Valgfrie programfag spesielt utarbeidet for Vg3 naturbruk		
	Bruk og vern	140
	Feltarbeid i naturbruk	140
	Næringsdrift i naturbruk	140

Tabell 23 Programfag på studieforberedende Vg3 for medier og kommunikasjon

	Programfag	Timer
Felles programfag		
	Medier og kommunikasjon	140
Valgfrie programfag spesielt utarbeidet for Vg3 medier og kommunikasjon		
	Bilde	140
	Lyd	140
	Tekst	140

3.5.2 ***Vg3 påbygging til generell studiekompetanse for de yrkesfaglige utdanningsprogrammene***

Tabell 24 Fag- og timefordeling på Vg3 påbygging til generell studiekompetanse for yrkesfaglige utdanningsprogram

Omfang i timer	Vg3				Totalt over 3 år			
Kolonne nummer	1	2	3	4	5	6	7	8
	Ordinær	Med stud.spes Vg1	Samisk	Døve/ tunghørte	Ordinær	Med stud.spes Vg1	Samisk	Døve/ tunghørte
Norsk ¹	281	280			393	393		
Førstespråk samisk/norsk ¹			219				309	
Andrespråk norsk/samisk/finsk ¹			219				309	
Norsk for døve og sterkt tunghørte ¹				281				393
Norsk tegnspråk ¹				113				225
Matematikk ¹	140	84	140	140	224	224	224	224
Naturfag	84		84	84	140	140	140	140
Engelsk ¹					140	140	140	140
Fremmedspråk ¹						113		
Samfunnsfag					84	84	84	84
Geografi						56		
Historie	140	140	113	140	140	140	113	140
Kroppsøving	56	56	56	56	168	168	168	168
Sum fellesfag	701	560	831	814	1289	1458	1487	1514
Felles programfag fra eget programområde					954	477	954	954
Prosjekt til fordyping				27	421	253	365	336

Programfag fra utdanningsprogram for studiespesialisering	140	140			140	140		
Programfag fra studieforberedende eller yrkesfaglige utdanningsprogram		140				336		
Totalt omfang	841	840	831	841	2804	2664	2806	2804

¹ Se den nærmere beskrivelsen av disse fagene under punkt 3.3.5 i teksten.

Elever i yrkesfaglige utdanningsprogram kan etter Vg1 og Vg2 ta Vg3 påbygging til generell studiekompetanse. Dette gjelder elever på alle yrkesfaglige utdanningsprogram. Vg1 og Vg2 må være fra samme utdanningsprogram eller et fastsatt kryssløp, se tilbudsstrukturen i vedlegg 2.

Vg3 påbygging til generell studiekompetanse skal totalt inneholde minst 841 timer. Det går fram av fag- og timefordelingen i tabell 24 hvordan disse timene skal fordeles på fag. Det er en forutsetning at opplæringen blir organisert i fellesfag og programfag slik det er fastsatt i tabell 24 og i den enkelte læreplanen. Fagene kan ikke deles opp i enheter av annet omfang enn det som går fram av læreplanene i fellesfag og felles programfag.

I tabell 24 er det, i tillegg til de kolonnene som viser ordinær fag- og timefordeling (kolonne 1 og 5), egne kolonner for elever som

- har samisk som første- eller andrespråk eller finsk som andrespråk (kolonne 3 og 7).
- har norsk tegnspråk og norsk for døve og sterkt tunghørte (kolonne 4 og 8).
- som i samsvar med tilbudsstrukturen fastsatt i vedlegg 2 kan tas inn til Vg2 på grunnlag av Vg1 i utdanningsprogrammet for studiespesialisering (kolonne 2 og 6).

Fellesfag

Elevene skal ha opplæring i de fellesfagene som er satt opp i fag- og timefordelingen i tabell 24, dvs. ordinært totalt 701 timer.

- For fagene norsk, samisk, finsk, norsk tegnspråk, matematikk, naturfag og kroppsøving, vises det til det som står om disse fagene under punkt 3.3.1.1.
- Faget historie har et omfang på 140 timer, jf. læreplanen i historie.
- Etter samisk fag- og timefordeling har opplæringen i historie et omfang på 113 timer.

Matematikk som fellesfag og programfag

Det vises til punkt 3.3.1.1.

Elever på Vg3 påbygging til generell studiekompetanse kan velge programfag i matematikk samtidig med fellesfaget i matematikk.

Programfag

Elevene på Vg3 påbygging til generell studiekompetanse skal ordinært ha 140 timer programfag fra utdanningsprogram for studiespesialisering, se tabell 5, 6 og 8.

Tilpassede ordninger

- *Prosjekt til fordypning på Vg1 og/eller Vg2 brukt til fellesfag eller programfag*
Elever som på Vg1 og/eller Vg2 har brukt av timene som er satt av til prosjekt til fordypning til fellesfag/programfag, må på Vg3 ta et tilsvarende antall timer i programfag fra de studieforbereðende utdanningsprogrammene og/eller felles programfag i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Det totale timetallet på Vg3 skal ordinært være 841 timer, og det ordinære samlede timeomfanget over tre år skal være 2 804 timer.
- *Med samisk, finsk eller norsk tegnspråk på Vg3*
Elever som får opplæring etter læreplanene for samisk, finsk eller norsk tegnspråk, har ikke timer til programfag fra utdanningsprogram for studiespesialisering på Vg3 påbygging til generell studiekompetanse, se tabell 24.
- *Med norsk tegnspråk på Vg3*
Elever som får opplæring etter læreplanen i norsk tegnspråk, skal ha minst 27 timer til prosjekt til fordypning på Vg3 påbygging. Se tabell 24 (kolonne 3). Andre elever skal ikke ha prosjekt til fordypning på Vg3 påbygging til generell studiekompetanse.
- *Med kryssløp fra Vg1 studieforbereðende utdanningsprogram til Vg2 i yrkesfaglige utdanningsprogram*
Enkelte Vg2 har i samsvar med tilbudsstrukturen fastsatt i vedlegg 2 også inntak fra Vg1 i studieforbereðende utdanningsprogram (kryssløp). Disse elevene har fullført fellesfaget naturfag og skal ha færre timer i fellesfaget matematikk. Disse elevene skal i stedet ha 140 timer til programfag fra studieforbereðende eller yrkesfaglige utdanningsprogram på Vg3, se tabell 24 (kolonne 2 og 6).

3.5.3 Generell studiekompetanse

Generell studiekompetanse er det normale grunnlag for opptak til høyere utdanning for de med yrkeskompetanse med eller uten fag-/svennebrev. Følgende fag fra videregående opplæring inngår i kravene:

- norsk, 393 timer
- engelsk, 140 timer
- matematikk, 224 timer
- naturfag, 140 timer
- samfunnsfag, 84 timer
- historie, 140 timer

Normalt vil dette si at det i tillegg til ordinær opplæring på Vg1 og Vg2 i yrkesfaglige utdanningsprogram kreves norsk med 280 timer, matematikk med 140 timer, naturfag med 84 timer og historie med 140 timer.

Søkere med relevant fagbrev eller svennebrev kan tas opp til spesielt tilrettelagt ingeniørutdanning uten at kravet til generell studiekompetanse er oppfylt.